

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
Ы. АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ

**ЖОБАЛЫҚ ТӘСІЛ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МӘДЕНИ-
ДЕМАЛЫС ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР**

Астана 2024

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылды (2024 жылғы 8 қарашадағы №7 хаттама)

Жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар

Әдістемелік ұсынымдар – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2024. – 86 бет

Мәдени демалыс адамның рухани және әлеуметтік дамуына ықпал ететін маңызды факторлардың бірі, сондықтан оны дұрыс ұйымдастыру арқылы білім алушылардың бос уақытын пайдалы әрі мазмұнды етуге болады.

Әдістемелік ұсынымдама білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудың принциптерін, негізгі бағыттарын, формалары мен технологияларын қамтиды. Сондай-ақ, мәдени демалыс қызметін ұйымдастырудағы жобалық тәсілдің рөлі мен инновациялық әдістеріне назар аударылады.

Әдістемелік ұсынымдама педагогтерге, тәрбиешілерге, сынып жетекшілеріне, әлеуметтік педагогтер мен мәдениет қызметкерлеріне арналған, олардың білім алушыларға мәдени демалыс қызметін ұйымдастыру жұмыстарын кәсіби деңгейде жүзеге асыруға көмектеседі.

© Ы.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2024

КІРІСПЕ

Мәдени демалыс адамның ішкі әлемін байытуға, демалу әрекеттерін сезініп, рухани дамуға бағытталған. Ол адамның әлеуетін толық жүзеге асырып, оның энергиясын тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Мәдени демалыс – бұл еркін уақыттың маңызды бөлігі, ол адамның өзін-өзі көрсетуі, өз қабілеттерін іске асыруы, демалуы және тұлғалық дамуы арқылы жүзеге асатын саналы таңдау болып табылады.

Мәдени демалыс аясында адам ерікті түрде демалыс қызметін атқарады, оның басты қозғаушы күші – сол қызметке деген ішкі қажеттілік пен қызығушылық. Бұл қызмет адамның жеке қажеттіліктері мен мүдделеріне негізделеді және сыртқы жағдайлардың немесе мәжбүрлеудің ықпалына байланысты емес. Демалыс қызметі көпқырлы құрылымнан тұрады, оның басты деңгейлері – тұтыну және шығармашылық, бұл демалыстың мәнін айқындайтын басты аспектілер.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «...игі шаралардың арқасында қоғамда жаңа мәдениет, жаңа қоғамдық этика орнығып келеді. Мұны туған елге деген сүйіспеншілік, жанашырлық деуге болады. Ұлттың жаңа сапасы осындай нақты шаралар арқылы қалыптасады» деді[1].

Әр ұрпақтың мәдени демалысын ұйымдастыру – мәдениет мекемелерінің басты міндеттерінің бірі. Оқушылар, студенттер, жұмыс істейтін жастар, мүгедектер, зейнеткерлердің бос уақыты мазмұнды, пайдалы іспен шұғылдануы тиіс. Өйткені, Вольтердің «еңбек үш зұлымдықтан: зерігуден, азғындықтан, мұқтаждықтан босатады» деген сөзі демалысқа, адам өмірінің бір түрі ретінде, әбден қолдануға болады. Атап айтқанда, демалыс әрекеті барысында шығармашылық еркіндік жүзеге асырылады, оның арқасында адамның интеллектуалдық және эмоционалдық, рухани-физикалық ресурстары оңтайлы іске асырылады, бұл өз кезегінде оның өмірінің психологиялық тұрақтылығын қамтамасыз етеді. Белсенді демалыс маңызды мәселелерді шешуді оңтайландырады, өз-өзіне деген сенімділікті нығайтады, өмірге оптимистік көзқарасты ынталандырады, адамның қоршаған қоғаммен және табиғатпен табысты өзара әрекеттесуіне ықпал етеді. Бұл әсіресе өскелең ұрпаққа аса қажет.

Мәдени демалыс ұйымдастырушыларының міндеті – халықты тиімді және пайдалы демалуға үйрету. Бұл ретте барлық субъективті және объективті рекреациялық факторлардың жиынтығын: білім беру-тәрбиелеу міндеттері мен демалыстың бірлігін ескеру қажет:

- Білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес психофизикалық мүмкіндіктері мен кәсіби қызметінің сипатын ескеру, ғимаратты жақсарту, жабдықтау, абаттандыру, эстетикалық жағдай жасау;
- Мінез-құлық пен қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру;
- Мазмұны бойынша әртүрлі және бір мезетте қызықты демалыс іс-шараларын нақты ұйымдастыру.

Мәдениет қызметкерлерінің педагогикалық шеберлігі, олар халықтың бастамасы мен дербестігіне, олардың шығармашылық қиялына сүйене отырып, қызықты демалысты ұйымдастыра біледі.

Жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар білім беру ұйымдарында мәдени-демалыс қызметінің әдістері мен тәсілдерін үйренуге арналған.

Әдістемелік ұсынымдаманың мақсаты: білім алушыларға мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемесі мен технологиясын және практикалық дағдыларын беру.

Әдістемелік ұсынымдаманың негізгі міндеттері:

– білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудың принциптер жүйесін қалыптастыру;

– білім алушылардың мәдени-демалыс қызметінің функциясы, оның ұйымдастырушылық құрылымы, демалысты ұйымдастырудың негізгі бағыттары мен формалары туралы негізгі түсініктерді беру;

– мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру технологиясын меңгерту, сценарий шеберлігінің негіздерін, оның ерекшеліктері мен көркемдік құралдарын, әртүрлі топтарымен жұмыс ұйымдастыруда психологиялық-педагогикалық негіздерді меңгерту.

Әдістемелік ұсынымдама педагогтердің, тәрбиешілердің, сынып жетекшілерінің, әлеуметтік педагогтер мен педагог-психологтердің қосымша білім беру педагогтерімен, мәдениет қызметкерлермен бірлестікте білім алушылардың мәдени демалыс қызметтерін әртүрлі формаларда ұйымдастыру болып табылады.

Әдістемелік ұсынымдаманың бірінші бөлімінде жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша халықаралық және отандық тәжірибесі зерделенеді.

Әдістемелік ұсынымдаманың екінші бөлімінде мәдени-демалыс саласын ұйымдастырудың инновациялық дамуындағы жобалық тәсілдің рөлі айқындалып, әдіс-тәсілдер беріледі.

Әдістемелік ұсынымдаманың үшінші бөлімінде жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар беріліп, озық тәжірибелер ұсынылады.

1 ЖОБАЛЫҚ ТӘСІЛ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МӘДЕНИ-ДЕМАЛЫС ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ОТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕ

Білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудағы жобалық тәсіл елімізде де, шет елдерде де бүгінде танымал болуда. Бұл тәсіл тек балалар мен жасөспірімдердің бос уақытын әртараптандыруға ғана емес, олардың жан-жақты дамуына, негізгі құзыреттерді қалыптастыруға және әлеуметтенуге ықпал етеді.

Білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыруда халықаралық және отандық тәжірибе әртүрлі әдіс-тәсілдер мен көзқарастарды ұсынады. Әсіресе, жобалық тәсіл бұл салада үлкен танымалдыққа ие болып отыр, өйткені ол білім алушылардың шығармашылық, коммуникативтік қабілеттерін дамытып қана қоймай, олардың топтық жұмыс дағдыларын нығайтып, мәселелерді шешу қабілеттерін арттыруға ықпал етеді.

Жобалық тәсіл білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудың тиімді құралы болып табылады. Ол бос уақытты әртараптандырып қана қоймай, тұлғаның жан-жақты дамуына ықпал етеді. Халықаралық және отандық тәжірибені зерттеу жобалық қызметтің түрлі білім беру ұйымдарында сәтті жүзеге асырылатынын көрсетеді.

Шет елдерде жобалық тәсіл көптеген білім беру ұйымдарында кеңінен қолданылады. Мысалы, Финляндияда жобалық қызмет оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Білім алушылар жобалардың тақырыптарын өздері таңдайды, топпен жұмыс істейді, нәтижелерін таныстырады. АҚШ-та жобалық тәсіл сыни ойлау, шығармашылық қабілеттер және ынтымақтастықты дамыту үшін қолданылады. Американдық мектептерде үнемі түрлі пәндерді біріктіретін пәнаралық жобалар ұйымдастырылады[2].

Халықаралық тәжірибенің негізгі ерекшеліктері:

- *Пәнаралық сипат:* Жобалар әртүрлі оқу пәндеріндегі білімдерді біріктіреді.

- *Тәжірибеге бағытталу:* Жобалар шынайы проблемалар мен тапсырмаларды шешуге бағытталады.

- *Ынтымақтастық:* Білім алушылар топта жұмыс істеп, бір-бірімен әрекеттесуді үйренеді.

- *Өзіндік жұмыс:* Білім алушылар жобаларды өз бетінше жоспарлап, жүзеге асырып, бағалайды.

Қазақстанда жобалық қызмет те белсенді дамып келеді. Дегенмен, шетелдік тәжірибемен салыстырғанда, бұл бағыт әлі де қалыптасу сатысында. Көптеген мектептер мен балалар мекемелері өз жұмыстарына жобалық тәсілді енгізуде.

Финляндия

Финляндияның білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудағы тәжірибесі. Жоғары тиімді білім беру жүйесімен танымал

Финляндия білім алушылардың мәдени-сауықтыру қызметін ұйымдастыруға да ерекше көңіл бөледі. Финляндияның білім беру моделі тек білім берумен шектелмей, баланың жан-жақты дамуын, оның шығармашылық қабілеттерін, әлеуметтік дағдыларын және физикалық дайындығын дамытуға бағытталған.

Финляндия тәжірибесінің негізгі ерекшеліктері:

1. Оқу процесін интеграциялау: Финляндияда мәдени-демалыс қызметі қосымша емес, оқу процесіне органикалық түрде ендірілген. Мектептер үйірмелер мен секциялардың кең ауқымын ұсынады, олар жиі оқытылатын пәндермен байланысты.

2. Оқушылардың қызығушылықтарына бағдарлану: Мектептер бос уақытты өткізудің іс-шараларын жоспарлау және ұйымдастыруға білім алушыларды белсенді түрде тартады. Бұл олардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік береді.

3. Өзіндік шешім қабылдау қабілетін дамыту: Финляндия білім беру жүйесі білім алушылардың өзіндік шешім қабылдау дағдыларын дамытуға бағытталған. Балалар ерте жастан бастап шешім қабылдауды, жауапкершілік алуды және топпен жұмыс істеуді үйренеді.

4. Дәстүрлер мен инновациялардың үйлесімі: Финдер өздерінің мәдени дәстүрлеріне үлкен құрметпен қарайды, сонымен қатар бос уақытты ұйымдастыруда инновациялық тәсілдерді белсенді түрде енгізеді.

5. Жергілікті қауымдастықтармен серіктестік: Мектептер кітапханалармен, музейлермен, театрлармен және басқа да мәдени мекемелермен тығыз ынтымақтастықта жұмыс істейді. Бұл білім алушылардың мәдени байлығын кеңейтуге мүмкіндік береді[3].

Мектеп феномені: Фин мектептері білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін және дербестігін дамытуға үлкен көңіл бөледі. Жобалық қызмет оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Ынтымақтастыққа баса назар: Білім алушылар топтарда жұмыс істеп, қарым-қатынас және ынтымақтастық дағдыларын дамытады.

Цифрлық технологияларды қолдану: Жобалар көбінесе заманауи технологияларды қолдана отырып жүзеге асырылады, бұл оларды жастар үшін тартымды етеді[4].

Финляндиядағы мәдени-демалыс қызметінің танымал формалары:

- Мектеп клубтары мен секциялары: Спорт секциялары, музыкалық үйірмелер, театр студиялары, ғылыми клубтар және басқалары.

- Жобалық қызмет: Білім алушылар алған білімдерін іс жүзінде қолданып, зерттеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін жобалармен жұмыс істейді.

- Экскурсиялар мен жорықтар: Мектептер білім алушылар табиғатпен, мәдениетпен және ел тарихымен таныстыру мақсатында әртүрлі экскурсиялар мен жорықтар ұйымдастырады.

- Кітапханалар: Мектеп кітапханалары білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыруда маңызды рөл атқарады. Олар кітаптардың, журналдардың, аудио және бейнематериалдардың кең таңдауын ұсынады.

- Мерекелер мен фестивальдер: Мектептер әртүрлі мерекелер мен фестивальдер өткізіп, білім алушылардың ұлттық мәдениет пен дәстүрлерге терең енуіне мүмкіндік береді[5].

Табысты жобалар үлгілері:

- «*Лукка*» – балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған ұлттық бағдарлама.

- «*Финляндия мектебі*» – сыни ойлау мен ынтымақтастықты дамытуға арналған бағдарлама.

Финляндия моделінің табысқа жетуінің негізгі факторлары:

- Оқу үдерісіне интеграциялау
- Оқушылардың қызығушылықтарына бағдарлану
- Өзіндік шешім қабылдау қабілетін дамыту
- Дәстүрлер мен инновациялардың үйлесімі
- Жергілікті қауымдастықтармен серіктестік[6,7].

Финляндия тәжірибесін қазақстандық жағдайға бейімдеу
Финляндия тәжірибесін қазақстандық жағдайға бейімдегенде ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін, білім беру жүйесін және аймақтық айырмашылықтарды ескеру қажет. Дегенмен, фин моделінің көптеген элементтерін қазақстандық мектептерде сәтті қолдануға болады.

Финляндияда бос уақытты ұйымдастырудың негізгі принциптері:

- Оқу үдерісіне интеграциялау: Мәдени іс-шаралар мен жобалар оқытылатын пәндермен жиі байланыстырылады, бұл оқытуды қызықты әрі тиімді етеді.

- Оқушылардың мүдделеріне бағдарлану: Мектептер әрбір баланың жеке қалауын ескере отырып, үйірмелер мен секциялардың кең таңдауын ұсынады.

- Өзіндік шешім қабылдау қабілетін дамыту: Балалар бос уақытты өткізуді жоспарлау мен ұйымдастыруға белсенді қатысады, бұл олардың бастамашылдығы мен жауапкершілігін дамытады.

- Қоғаммен серіктестік: Мектептер жергілікті кітапханалармен, музейлермен, театрлармен және басқа да мәдени мекемелермен тығыз ынтымақтастықта жұмыс істейді, бұл балалардың мәдени дамуының мүмкіндіктерін кеңейтеді.

- Тәжірибеге назар аудару: Мәдени өнімдерді жай тұтынудың орнына, фин білім беру жүйесі мәдени өмірге белсенді қатысуды басымдыққа алады[8].

Мәдени-демалыс қызметі:

- Мектеп клубтары мен үйірмелер: Спорт секцияларынан бастап музыкалық және ғылыми клубтарға, театр студияларына дейінгі кең таңдау.

- Жобалық қызмет: Білім алушылар әртүрлі білім салаларына байланысты жобалармен жұмыс істеп, зерттеу дағдыларын және шығармашылық ойлауын дамытады.

- Экскурсиялар мен жорықтар: Мектептер музейлерге, театрларға, табиғатқа саяхаттар ұйымдастырып, балалардың көкжиегін кеңейтіп, оларды әлеуметтендіруге ықпал етеді.

- Кітапханалар: Мектеп кітапханалары мәдени өмірдің орталығы болып табылады, онда кітаптардың, журналдардың, аудио және бейнематериалдардың кең таңдауы бар.

- Мерекелер мен фестивальдер: Мектептер әртүрлі мерекелер мен фестивальдерді ұйымдастыруға белсенді қатысады, бұл балаларға елдің мәдени дәстүрлеріне бойлауға мүмкіндік береді[9].

Неліктен фин моделі табысты?

- Педагогтердің жоғары біліктілігі: Фин мұғалімдері терең білімге және дағдыларға ие, бұл оларға әртүрлі әрі қызықты білім беру бағдарламаларын құруға мүмкіндік береді.

- Қаржыландырудың жеткіліктілігі: Финляндия білім беруге қомақты қаражат бөледі, бұл мектептерге балалардың білім алуы мен дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

- Білім сапасына назар аудару: Фин білім беру жүйесі халықаралық тестілердегі жоғары нәтижелерге жетуге емес, әрбір баланың дамуына бағытталған[10].

Финляндия тәжірибесінен не алуға болады?

- Интеграциялық тәсіл: Оқу және сыныптан тыс іс-шараларды біріктіру.
- Білім алушылардың мүдделеріне бағдарлану: Оқуға деген мотивацияны арттырады.

- Өзіндік шешім қабылдау қабілетін дамыту: Жауапты және бастамашыл тұлғаларды қалыптастыруға ықпал етеді[11].

- Қоғаммен серіктестік: Мәдени дамудың мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Сын-қатерлер мен перспективалар. Фин білім беру жүйесі айқын жетістіктерге қарамастан, жаһандану, миграция және жаңа технологиялар сияқты сын-қатерлерге тап болуда. Дегенмен, финдер білім беру жүйесін жетілдіріп, оны жаңа жағдайларға бейімдеуді жалғастыруда.

Финляндияның білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру тәжірибесі олардың өмірін байытып қана қоймай, жан-жақты дамуына ықпал ететінін көрсетеді. Ол шығармашылық, өзіндік ойлауға қабілетті және әлеуметтік жауапты тұлғаларды қалыптастыруға көмектеседі.

Фин тәжірибесі Қазақстан үшін шығармашылық және гуманистік білім беру ортасын құруда шабыт көзі бола алады.

АҚШ білім беру жүйесінде мәдени-демалыс қызметті ұйымдастыру тәжірибесі

АҚШ білім алушылардың мәдени-сауықтыру қызметін ұйымдастыруда бай тәжірибеге ие. Америкалық білім беру жүйесі баланың жан-жақты дамуына, оның шығармашылық қабілеттеріне, әлеуметтік дағдыларына және физикалық дайындығына үлкен мән береді.

Америкалық тәжірибенің негізгі ерекшеліктері:

1. Сыныптан тыс қызметтердің кең ауқымы: Америкалық мектептерде спорттық, шығармашылық, ғылыми және қоғамдық бағыттағы әртүрлі

үйірмелер мен секциялар бар. Бұл әрбір оқушыға өзіне қызықты іс табуға мүмкіндік береді.

2. Өзіндік іс-әрекетке мән беру: Білім алушылар бос уақытты өткізудің іс-шараларын жоспарлауға және ұйымдастыруға белсенді қатысады. Олар өздерінің клубтарын құрып, көрмелер, концерттер және басқа да іс-шараларды ұйымдастыра алады.

3. Қоғаммен серіктестік: Мектептер жергілікті ұйымдармен, музейлермен, театрлармен және басқа да мәдени мекемелермен белсенді ынтымақтастықта жұмыс істейді[12,13].

4. Технологияларды қолдану: Бос уақытты ұйымдастыруда заманауи технологиялар кеңінен қолданылады. Онлайн-платформалар, әлеуметтік желілер және мобильді қосымшалар білім алушыларға бірлесіп жұмыс істеуге және өз жобаларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

5. Волонтерлік қызмет: Волонтерлік қызмет америкалық білім беру жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Білім алушылар әртүрлі әлеуметтік жобаларға қатысып, азаматтық қасиеттерін дамытады[14,15].

АҚШ-тағы мәдени-демалыс қызметінің танымал формалары:

- Мектеп клубтары мен секциялары: Спорттық командалар, драмалық үйірмелер, ғылыми клубтар, музыкалық топтар және басқалар.

- Студенттік кеңестер: Білім алушылар мектепті басқаруға белсенді қатысып, іс-шаралар ұйымдастырып, өз сыныптастарының мүдделерін қорғайды.

- Мектеп газеттері мен журналдары: Білім алушылар мақалалар жазады, суреттер түсіреді, мектеп басылымдарының дизайнын жасайды.

- Мектеп фестивальдері мен жәрмеңкелері: Әр түрлі іс-шаралар өткізіліп, білім алушылар өз таланттары мен жетістіктерін көрсетеді.

- Халықаралық алмасу бағдарламалары: Білім алушылар басқа елдерде оқып, өмір сүру мүмкіндігіне ие болып, өз көкжиегін кеңейтеді[16,17].

Табысты жобалары:

- Project Lead the Way: Білім алушылардың инженерлік және технологиялық дағдыларын дамытуға бағытталған бағдарлама.

- Junior Achievement: Білім алушыларды кәсіпкерлік негіздері мен қаржылық сауаттылыққа үйрететін бағдарлама.

- National Honor Society: Білім алушылардың оқу үлгеріміндегі, көшбасшылықтағы, қоғамға қызмет көрсетудегі және мінездегі жетістіктерін мойындайтын қоғам.

- STEM-білім: Ғылым, технология, инженерия және математикаға қатысты жобаларға ерекше назар аударылады.

- Әлеуметтік жобалар: Әлеуметтік мәселелерді шешуге бағытталған жобалар кең танымалдыққа ие.

- Пәнаралық интеграция: Жобалар әртүрлі пәндерден алынған білімдерді біріктіреді[18,19].

Табысқа жетудің негізгі факторлары:

- Мектеп әкімшілігі мен ата-аналардың қолдауы.
- Сыныптан тыс іс-шаралардың кең таңдау мүмкіндігі.
- Білім алушылардың бос уақытты өткізуді ұйымдастырудағы белсенді қатысуы.

- Жергілікті ұйымдар мен қоғамдастықпен серіктестік.
- Заманауи технологияларды пайдалану[20,21].

Америкалық тәжірибе оқушылардың мәдени-демалыс қызметін әртараптандыру және қызықты ету тұлғаны дамытуда маңызды рөл атқаратынын көрсетеді. Ол білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, қарым-қатынас дағдыларын, көшбасшылық қасиеттерін және азаматтық жауапкершілігін қалыптастыруға ықпал етеді.

Америкалық тәжірибені қазақстандық жағдайға бейімдегенде, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін, білім беру жүйесін және аймақтық айырмашылықтарды ескеру қажет. Дегенмен, америкалық үлгінің көптеген элементтерін қазақстандық мектептерде сәтті қолдануға болады.

Ұлыбритания білім беру жүйесінде мәдени-демалыс қызметті ұйымдастыру тәжірибесі

Ұлыбритания білім беру саласындағы бай дәстүрлерімен таныма және білім алушылардың мәдени-демалыс қызметі бұл жүйеде ерекше орын алады. Ұлыбританияның білім беру жүйесі тек білім берумен шектелмей, шығармашылық пен өзін-өзі жүзеге асыруға қабілетті, үйлесімді дамыған тұлғаны тәрбиелеуге бағытталған[22].

- Шығармашылық жобалар: Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін өнер, музыка және дизайн арқылы дамытуға үлкен мән беріледі.
- Жергілікті қауымдастықпен байланысты жобалар: Білім алушылар өз қауымдастықтарының өмірін жақсартуға бағытталған жобаларға қатысады.

Британдық тәжірибенің негізгі ерекшеліктері

- Сыныптан тыс іс-шаралардың көптүрлілігі: Британ мектептері спорттан, музыкадан бастап, ғылым мен драмалық өнерге дейінгі түрлі қызығушылық салаларын қамтитын үйірмелер мен секциялардың кең ауқымын ұсынады[23].

- Жеке тұлғаға баса назар аудару: Ұлыбританияның білім беру жүйесі әрбір білім алушының жеке таланттары мен қабілеттерін дамытуға бағытталған.

- Қоғаммен серіктестік: Британ мектептері жергілікті музейлер, театрлар, кітапханалар және басқа да мәдени мекемелермен белсенді ынтымақтастықта жұмыс істеп, бірлескен іс-шаралар мен жобалар ұйымдастырады.

- Дәстүрлер мен инновациялар: Ұлыбританияның білім беру жүйесі өз бай дәстүрлерін сақтай отырып, білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыруда инновациялық тәсілдерді белсенді түрде енгізеді.

- Волонтерлік қызмет: Волонтерлік қызмет Ұлыбритания мәдениетінің ажырамас бөлігі, және көптеген мектептер өз білім алушыларды әлеуметтік жобаларға қатысуға ынталандырады[24].

Ұлыбританиядағы мәдени-демалыс қызметінің танымал формалары

- Мектеп клубтары мен секциялары: Спорттық командалар, музыкалық ансамбльдер, драмалық үйірмелер, ғылыми клубтар және басқалар.
- Мектеп газеттері мен журналдары: Білім алушылар мақалалар жазады, фотосуреттер түсіреді және мектеп басылымдары үшін дизайн жасайды.
- Мектеп фестивальдері мен жәрмеңкелері: Әр түрлі іс-шаралар өткізіліп, онда білім алушылар өз таланттары мен жетістіктерін көрсетеді.
- Халықаралық алмасу бағдарламалары: Британ мектептері халықаралық алмасу бағдарламаларына белсенді қатысып, білім алушылардың көкжиегін кеңейтіп, басқа мәдениеттермен танысуға мүмкіндік береді[25].

Табысты жобалары

- Duke of Edinburgh's Award: Жастардың көшбасшылық қасиеттерін, физикалық дайындықтарын және әлеуметтік жауапкершіліктерін дамытуға бағытталған бағдарлама.
- National Citizen Service: Жастарға көшбасшылық, топтық жұмыс және әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға көмектесетін бағдарлама.

Британ моделі табысының негізгі факторлары:

- Сыныптан тыс іс-шаралардың кең таңдау мүмкіндігі
- Білім алушылардың бос уақытты ұйымдастыруға белсенді қатысуы
- Жергілікті ұйымдармен және қауымдастықтармен серіктестік
- Жеке таланттарды дамытуға бағытталған жұмыс[26].

Британ тәжірибесінің қызықты аспектілері

Британ білім беру жүйесі білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыруда көптеген қызықты тәсілдерді ұсынады. Олар:

- Оқу процесіне терең интеграция: Британ мектептері сыныптан тыс іс-шараларды оқу бағдарламасымен жиі байланыстырады, бұл оқытуды қызықты әрі тиімді етеді. Мысалы, әдеби үйірме классикалық әдебиетті оқуды толықтыруы мүмкін, ал ғылыми клуб зертханалық зерттеулер жүргізуге көмектеседі.
- Әртүрлілік пен икемділік: Үйірмелер мен секциялардың кең таңдауы әрбір білім алушыға қызығушылығына сәйкес іс-шара табуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, британ мектептері жиі білім алушыларға өз клубтарын құруға және жобаларды ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл олардың бастамашылдығы мен өзіндік дербестігін дамытуға ықпал етеді.
- Қауымдастықпен серіктестік: Мектептердің жергілікті музейлермен, театрлармен, кітапханалармен және басқа да мәдени мекемелермен белсенді ынтымақтастығы оқушыларға мәдени байыту үшін жана мүмкіндіктер ашады.
- Көшбасшылық қасиеттерді дамытуға назар аудару: Duke of Edinburgh's Award сияқты көптеген британдық бағдарламалар көшбасшылық қасиеттерді дамытуға бағытталған, бұл жастарға жауапкершілікті өз мойнына алып, мәселелерді шешуге көмектеседі.

- Қазіргі заманғы технологияларды қолдану: Британ мектептері бос уақытты ұйымдастыруда цифрлық технологияларды белсенді түрде қолданады, бұл оны қазіргі заманғы балалар мен жасөспірімдер үшін тартымды етеді.

- Duke of Edinburgh's Award: Осы бағдарламаның құрылымы, оның тұлғаның дамуына әсері зор.

- National Citizen Service: Бұл бағдарлама жастардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастыруға ықпал етеді.

- Ойын технологияларын білім беруде пайдалану: Ойын элементтері білім алушылардың мотивациясын арттыру және олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін қолданылады[27].

Эдинбург герцогының сыйлығы (Duke of Edinburgh's Award) – 14-тен 24 жасқа дейінгі жастарға арналған халықаралық жеке даму бағдарламасы. Ол 1956 жылы Эдинбург герцогы, ханзада Филипппен құрылды және содан бері әлемнің көптеген елдерінде үлкен танымалдылыққа ие болды.

Бағдарлама құрылымы

Бағдарлама төрт негізгі бағыттан тұрады:

- Физикалық даму: Қатысушылар өздеріне ұнайтын физикалық әрекетті таңдайды және спортпен, бимен немесе фитнеспен тұрақты түрде айналысады.

- Дағдылар: Қатысушылар жаңа дағдыларды меңгереді немесе бұрыннан бар дағдыларын жетілдіреді, мысалы, шет тілін үйрену, музыкалық аспапта ойнау немесе компьютерлік бағдарламаларды меңгеру.

- Еріктілік: Қатысушылар волонтерлік қызметке қатысып, басқа адамдарға немесе қоғамға көмектеседі.

- Экспедиция: Қатысушылар жорықты немесе экспедицияны жоспарлап, жүзеге асырады, онда олар бағдарлау, топтық жұмыс және өмір сүру дағдыларын көрсетеді.

Әрбір марапатты (қола, күміс немесе алтын) алу үшін қатысушылар осы бағыттардың әрқайсысы бойынша белгілі бір талаптарды орындауы керек.

Тұлғаның дамуына әсері

Эдинбург герцогының сыйлығына қатысу жастардың тұлғалық дамуына оң әсер етеді[28]:

- Дағдыларды дамыту: Қатысушылар өмірде және болашақ мансапта пайдалы болатын жаңа дағдыларды меңгереді.

- Өзін-өзі бағалауды арттыру: Бағдарламаның тапсырмаларын сәтті орындау қатысушыларға өз күшіне сенуге және өзін-өзі бағалауды арттыруға көмектеседі.

- Көшбасшылық қасиеттерді дамыту: Бағдарлама көшбасшылық қасиеттерді, топта жұмыс істеу және шешім қабылдау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

- Жауапкершілікті қалыптастыру: Қатысушылар өз іс-әрекеттері үшін жауапкершілікті алып, қойылған мақсаттарға қол жеткізуді үйренеді.

- Көкжиегін кеңейту: Бағдарлама қатысушылардың көкжиегін кеңейтуге және жаңа адамдар мен мәдениеттермен танысуға ықпал етеді[29].

Эдинбург герцогының сыйлығын Ресей жағдайына бейімдеу ұлттық

ерекшеліктер мен білім берудің спецификасын ескере отырып жүргізілуі керек. Қажет болады:

Бағдарламаны бейімдеудің артықшылықтары:

- Жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру
- Оқуға деген мотивацияны арттыру
- Белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыру
- Жастардың әлеуметтік дамуына ықпал ету

Эдинбург герцогының сыйлығы – бұл жастардың дамуына елеулі үлес қоса алатын бірегей бағдарлама. Бұл бағдарламаны тұлғаның жан-жақты дамуына бағытталған тиімді қосымша білім беру жүйесін құруға мүмкіндік береді[30].

Ұлыбританияда да сыныптан тыс іс-шаралардың көптүрлілігіне, білім алушылардың жобалық қызметке қатысуына және жергілікті қауымдастықтармен ынтымақтастыққа үлкен мән беріледі.

Британдық білім беру жүйесі білім алушылардың жеке таланттарын дамытуға және оларды шешім қабылдау үдерісіне тартуға көбірек бағытталған[31].

Ұлыбританияның білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудағы тәжірибесі тұлғалық дамудың маңызды рөл атқаратынын көрсетеді. Ол білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, коммуникативтік дағдыларын, көшбасшылық қасиеттерін және азаматтық жауапкершілігін қалыптастыруға ықпал етеді.

Ресей мектептеріндегі жобалық қызметтің дамуы:

• Федералдық мемлекеттік білім беру стандарттары: Жобалық қызмет ФГОС-та оқу әдістерінің бірі ретінде бекітілген[32].

• Мектептік жобалар: Ресей мектептерінде экологиялық, әлеуметтік, мәдени және басқа да тақырыптарға арналған көптеген жобалар жүзеге асырылады.

• Байқаулар мен фестивальдер: Жобалардың шығармашылық белсенділігін ынталандыратын түрлі байқаулар мен фестивальдер өткізіледі[33].

Ресейдегі жобалық қызметті іске асыру ерекшеліктері:

• Пәнаралық тәсілге баса назар: Жобалар әртүрлі оқу пәндерінен алынған білімдерді біріктіреді.

• Ақпараттық технологияларды қолдану: Қазіргі технологиялар ақпарат іздеуге, презентациялар мен басқа да материалдарды жасауға кеңінен қолданылады.

• Ұйымдармен және кәсіпорындармен серіктестік: Мектептер түрлі ұйымдармен және кәсіпорындармен белсенді ынтымақтасады, бұл жобалар тәжірибелік тұрғыдан бағытталған[34].

Ресейдің білім беру жүйесі оқушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыруда тәжірибеге бай. Алайда, соңғы онжылдықтарда бұл үдеріс әлеуметтік, экономикалық және мәдени өзгерістерге байланысты елеулі трансформацияға ұшырады[35].

Тарихи негіздер және заманауи үрдістер

- Кеңестік кезең: Бос уақытты ұйымдастыру орталықтандырылған тәсілмен жүргізілді, ұжымдық іс-әрекеттерге, патриоттық тәрбиелеуге және көркемдік қабілеттерді дамытуға баса назар аударылды.

- Қазіргі заман: Әрбір білім алушының мүдделері мен қажеттіліктерін ескеретін жекешелендірілген тәсілге көшу байқалады. Шығармашылық және жобалық жұмыс түрлерінің, сондай-ақ цифрлық технологияларды пайдаланудың рөлі артты[36,37].

Ресейдегі мәдени-сауықтыру қызметінің негізгі бағыттары

- Мектеп үйірмелері мен секциялары: Музыка, бейнелеу өнері, спорт, техникалық шығармашылық және т.б. үйірмелер дәстүрлі түрде танымал.

- Мектеп іс-шаралары: Мерекелер, байқаулар, фестивальдер, викториналар, олимпиадалар.

- Экскурсиялар: Музейлерге, театрларға, кәсіпорындарға, басқа қалалар мен елдерге сапарлар.

- Жобалық қызмет: Білім алушылар әртүрлі бағыттар бойынша жобаларды өз бетінше немесе топта әзірлеп, жүзеге асырады.

- Волонтерлік қызмет: Әлеуметтік жобаларға қатысу, мұқтаж жандарға көмек көрсету.

- Туристік жорықтар мен лагерлер: Табиғат аясында белсенді демалу, өмір сүру дағдыларын қалыптастыру[38].

Мәселелер және перспективалар

- Қаржыландырудың жеткіліксіздігі: Көптеген мектептер бос уақытты ұйымдастыруда шектеулі бюджеттерге байланысты қиындықтарға тап болуда.

- Кадр жетіспеушілігі: Үйірмелер мен секцияларды өткізу үшін білікті педагогтер үнемі жеткіліксіз.

- Бірегей тұжырымдаманың болмауы: Білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру саласында нақты қалыптасқан мемлекеттік саясат жоқ.

- Цифрлық технологиялардың әсері: Дәстүрлі демалыс түрлері мен жаңа технологиялардың арасындағы тепе-теңдікті әрдайым табу мүмкін бола бермейді[39].

Дамудың болашағы

- Бос уақытты жекешелендіру: Әрбір білім алушының жеке мүдделері мен қажеттіліктерін ескеру.

- Цифрлық технологияларды пайдалану: Бос уақытты ұйымдастыру үшін онлайн-платформалар құру, шығармашылықта цифрлық құралдарды қолдану.

- Қоғамдық ұйымдармен серіктестік: Іс-шаралар мен жобаларды бірлесе ұйымдастыру.

- Шығармашылық қабілеттерді дамыту: Білім алушылардың бастамашылдығын және өзіндік жұмысын қолдау.

- Азаматтық жауапкершілікті қалыптастыру: Білім алушыларды әлеуметтік жобаларға тарту[40,41].

Ресейлік тәжірибеде де, шетелдік білім беру жүйелерінде де ортақ сипаттар мен ерекшеліктер бар. Мысалы, Финляндия сияқты Ресейде де білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен көңіл бөлінеді.

Отандық білім беру жүйесінде білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін жобалық тәсілдер арқылы ұйымдастыру тәжірибесі

Қазақстанның барлық білім беру ұйымдарында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын іске асырылуда білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін әлеуметтік жобалар негізінде ұйымдастыруға болады. Аталған бағдарлама аясында сыныптан тыс іс-шаралар мен әлеуметтік жобалар білім алушылардың тұлғалық дамуына тиімді әсер етеді.

Білім алушылардың негізгі құзыреттіліктерін дамыту мақсатында сыныптан тыс жұмыстар шеңберінде келесі әлеуметтік жобалар ұсынылады:

«Қамқор» әлеуметтік жобасын жүзеге асыру арқылы түйінді құндылықтарды дамыту қарастырылады. Жоба шеңберінде білім алушыларды «Қоғамға қызмет ету» волонтерлікке ата-аналар қауымдастығы және жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп қарттарға көмек көрсету, жануарларға қамқорлық жасау, табиғат элементтерінен қайта өңделген материалдарды пайдалана отырып құстарға ұя жасау т.б. ұсынылады.

Сонымен қатар жобаны іске асыру «Жер сағаты» экологиялық акциясын, «Түлектердің ағаш егуі» экокелленджін, «Табиғатқа қамқорлық жасаймыз» акциясын өткізуді қамтиды. «Жер сағаты» экологиялық акциясы климаттың өзгеруі мен ресурстарды үнемдеудің жаһандық мәселелеріне назар аударуға бағытталған бастама болып табылады. Акцияның негізгі элементі – жарық пен электр құрылғыларын бір сағатқа өшіру, бұл энергияны ұқыпты пайдалануға үндейді. Білім беру ұйымдары жыл бойы табиғи ресурстарды қорғаудың маңыздылығын көрсететін постер, жадынама әзірлеуге болады.

«Түлектердің ағаш егуі» экокелленджи – бұл бүкіл республика бойынша мектеп түлектері арасында (9-шы және 11-сыныптар) мектеп аулаларында немесе көше бойында бір мезгілде ағаш отырғызуға үндейді. «Табиғатқа қамқорлық жасаймыз» – бұл мектеп жанындағы аумақты жинау немесе қоғамдық орындарды (саябақтар, скверлер) тазалау акциясы.

«Еңбегі адал – жас өрен» – білім алушылардың түрлі мамандыққа деген қызығушылығын дамыту және еңбексүйгіштікке баулу арқылы еңбекқорлық және кәсіби біліктілік құндылығын қалыптастыруды көздейді. Жоба «Күзгі асар» жәрмеңкесін, «Мамандықтар әлемі» іс-шараларын, «Мамандықтар марафоны» байқауын, мектептің әлеуметтік желілеріне жазбалар жариялау арқылы жүзеге асырылады. «Күзгі асар» жәрмеңкесінде білім алушылар күзгі егіннің табиғи материалдары мен табиғаттың орман өнімдерін пайдалана отырып, ата-аналарымен бірлесіп жасаған қолөнерлерін ұсынады. «Мамандық әлемі» шарасын өткізу мамандықтармен танысу үшін түрлі кәсіпорындарға немесе мекемелерге бару жоспарын әзірлеп, өңірдегі мамандықтармен танысады. «Мамандықтар марафоны» байқауы білім алушылардың шеберлігін көрсету арқылы (мысалы, ағаштан бұйым жасау) әртүрлі мамандықтарға

бейімділігін және білім беру ұйымдарындағы жас шеберлерді, таланттарды анықтауға бағытталады (WorldSkills халықаралық байқауына дайындық). Конкурс сарапшыларына түрлі саладағы мамандықтардың үздік мамандарын тартуға болады. Мектептің әлеуметтік желілерінде білім алушылардың әртүрлі мамандық өкілдерімен сұхбат жүргізіп, оны мектептің әлеуметтік желілерінде жариялайды, үздік жазба иелерін анықталады.

«Шабыт» – білім алушылардың шығармашылығын дамыту арқылы түйінді құндылықтарды насихаттауға бағытталған жоба. Жобаны жүзеге асыру барысында «Даналық ұстаздан» челленджін, «Ұлттық мәдениет» көрмесін, «Жас сарбаз» әскери-патриоттық әндер фестивалін, «Ананның аялы алақаны» челленджін, «Әншуақ» фестивалін, «Домбыра күні» көрме және концерт, мектеп театры жұмысын ұйымдастырылады.

«Даналық ұстаздан» – мұғалімдер күні қарсаңында алғашқы мұғалімдеріне, сүйікті педагогтерге және құрметті тәлімгерлерге арналған челленджі өткізіледі. Қатысушылар бейне хабарлама, мақалалар, өлеңдер, әндер, суреттер және басқа да шығармашылық формалар арқылы алғыстарын білдіре алады.

«Ұлттық мәдениет» көрмесі білім алушылардың ұлттық атрибуттарды (ағаштан, металдан, матадан, киізден және басқа материалдардан жасалған бұйымдар) пайдалана отырып орындалған шығармашылық жұмыстарын ұсынады. Мұғалімдерге, білім алушыларға және ата-аналарға аптасына бір рет мектепке ұлттық киіммен келуге немесе ұлттық мәдениетті дәріптеу үшін ұлттық атрибуттарды қолдануға болады.

«Жас Сарбаз» әскери-патриоттық әндер фестивалі саптық әндер конкурсын, әскери-патриоттық фестиваль, спорттық-далалық ойындарды өткізуді қамтиды. Білім беру ұйымдарына «Жас сарбаз» фестивалін өткізу кезінде қазақстандық авторлардың әндерін және Ұлттық әскери форманы пайдалану ұсынылады.

«Ананның аялы алақаны» челленджінде білім алушылар бейнероликтер, мерекелік ашықхаттар және бейне құттықтаулар арқылы аналарына, әжелеріне және барлық аналарға алғыстарын білдіре алады.

«Әншуақ» фестивалі #Әншуақ хэштегімен «ТikTok» әлеуметтік желісінде өз әнін жанды дауыста орындаудың бейнежазбасын жариялау арқылы білім алушыларды балалар әні фестиваліне қатысуға тарту.

«Домбыра күні» – білім алушылардың, талантты музыканттар мен орындаушылардың қатысуымен түрлі ұлттық аспаптар көрмесімен сүйемелденетін концерт ұйымдастыру.

Мектеп театрының жұмысын ұйымдастыруда әдеби шығармалар, тарихи оқиғалар мен атаулы күндер, сонымен қатар жағымсыз әдеттердің алдын алу (лудомания, нашақорлық, кибергигиена т.б.) бойынша сыныптар арасында байқаулар мен театрландырылған қойылымдар фестивалін өткізу ұсынылады.

«Ұшқыр ой алаңы» – пікірталастар мен зияткерлік ойындар өткізу арқылы тақырыпты зерделеу және сөйлеу дағдыларын қалыптастыру негізінде түйінді құндылықтарды дамыту көзделеді. Білім беру ұйымдарына

құндылықтарға, тарихи оқиғаларға, атаулы күндерге, адам құқығы мен заңдарды зерттеуге, жағымсыз әдеттердің алдын алуға (лудомания, нашақорлық, кибергигиена, зорлық-зомбылық, буллинг және т.б.) байланысты тақырыптық пікірталастар өткізу ұсынылады. Пікірталасқа ата-аналарды, танымал тұлғаларды, қоғам қайраткерлерін тартуға болады.

Зияткерлік ойындарды тек мектеп пәндеріне ғана емес, сонымен қатар танымал тұлғаларға, атаулы күндерге, әлемдік және спорттық оқиғаларға байланысты зияткерлік ойындарды ұйымдастыруға және өткізуге ата-аналарды, танымал тұлғаларды, қоғам қайраткерлерін және т.б. тарту ұсынылады.

«Smart bala» жобасы – инновациялық жобалар байқауы арқылы құндылықты дамытуды көздейді. Жоба шеңберінде «Startup» және «Өнертапқышқа алғашқы қадам» конкурстары өткізіледі. «Startup» байқауы кәсіпкерлік және инновация саласында білім алушылардың қызығушылығын оятуға және дағдыларын дамытуға бағытталған. Білім беру ұйымдарына TEDx форматында таныстырылымдар, инновациялық идеялардың тұсаукесерлерін өткізу ұсынылады.

«Өнертапқыштыққа алғашқы қадам» байқауында мектептің мүмкіндіктеріне қарай, жасанды интеллектті пайдалану арқылы командалық инновациялық жұмыстар байқауын өткізуге болады. Конкурсты ұйымдастыру барысында инновациялық объектілерге бару немесе аталған объектілер туралы материалдарды (EXPO, IT университеті, ғарыш айлағы және басқалар) онлайн-қарау ұсынылады.

«Балалар кітапханасы» – оқу мен білімге деген қызығушылықты қалыптастыру. Жоба әдеби кеш, кітаптар жәрмеңкесі, кітап кейіпкерлерінің байқауы, «Кітаптар айналымы» акциясы, «Шын жүректен кітап сыйла!» челленджінен тұрады.

Білім беру ұйымдарына әдеби кеш, кітап жәрмеңкесі, кітап кейіпкерлерінің байқауын өткізу кезінде балалар мен жастар арасында танымал заманауи авторлардың кітаптарын талқылауды ұйымдастыруға болады.

«Кітаптар айналымы» акциясы шеңберінде кітапханада, мектеп буккросингінде білім алушыға қажетті кітапты алып оқуы үшін үйден өзінің бір кітабын әкеліп ауыстырып алу мүмкіндігі болатын кітаптар сөресін құру ұсынылады.

«Шын жүректен кітап сыйла!» челленджі «Досыңа кітап сыйла» челленджін ұйымдастыруды, жазбалары мен тілектері бар кітаптарға сыйлық мұқабаларын жасауды және т.б. қамтиды.

Әлеуметтік жобаларды іске асыру «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде тәрбие жұмысының жоспарына сәйкес өткізіледі. Білім беру ұйымдары іс-шараларды өткізу уақытын, қатысушылардың санын, өтетін орнын дербес айқындайды. Әрбір іс-шараның мазмұнын әзірлеу кезінде білім алушылардың жас ерекшеліктері мен қажеттіліктері ескеріледі[42].

Қазіргі білім беру жүйесінде білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, өз бетінше әрекет етуге және жобалық жұмысқа қатысуға ынталандыру ерекше маңызға ие. Әлемнің дамыған елдерінде жобалық тәсіл

кеңінен қолданылады, өйткені ол білім алушыларға теориялық білімді тәжірибеде қолдануға, шешім қабылдауға және топта жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Жобалық тәсілді енгізу білім алушылардың сыни ойлауын, өзіндік жұмыс қабілеттерін және көшбасшылық дағдыларын дамытудың тиімді құралы бола алады.

Оқу пәндеріне басымдық:

Қазақстанда жобалық жұмыстар көбінесе нақты оқу пәндерімен байланысты болады. Бұл білім алушыларға пәндік білімді тереңдетіп, теориялық материалды қолдануға мүмкіндік береді. Жобалар нақты тақырыптарға негізделгенімен, пәнаралық байланыстар әзірге шектеулі.

Мұғалім басты ұйымдастырушы ретінде:

Мұғалімдер жобалық қызметтің негізгі ұйымдастырушылары мен жетекшілері болып табылады. Олар тапсырмаларды ұсынады, жобаларды жоспарлауға және орындауға бағыт-бағдар береді. Мұғалімнің рөлі маңызды болғанымен, білім алушылардың өз бетінше әрекет етуі мен шығармашылық еркіндігі көбінесе шектеледі.

Білім алушылардың шектеулі өз бетінше әрекет етуі:

Білім алушылар жобаларды орындау кезінде негізінен мұғалім ұсынған тапсырмаларға сүйенеді. Олардың дербестігі шектеліп, мұғалімнің басқаруымен жұмыс жасалады. Бұл өз кезегінде білім алушылардың жобалық қызметке деген белсенділігін төмендетуі мүмкін.

Жобалық әдісті жетілдіру үшін келесі бағыттарда даму қажет:

Жобалық қызметті басқа жұмыс түрлерімен интеграциялау:

Жобалық әдісті дәрістер, семинарлар және практикалық сабақтармен үйлестіру арқылы білім беру үдерісін байыту.

- Цифрлық технологияларды пайдалану: Жобаларды құру, таныстыру және бағалау үшін әртүрлі цифрлық құралдарды кеңінен қолдану.
- Желілік қауымдастықтар құру: Мектептер, балалар мекемелері және басқа ұйымдар арасында тәжірибе алмасып, бірлескен жобаларды жүзеге асыру үшін өзара іс-қимыл ұйымдастыру.
- Педагогтердің кәсіби құзыреттерін дамыту: Жобалық қызметті тиімді ұйымдастыру мәселелері бойынша мұғалімдерге арналған семинарлар мен біліктілікті арттыру курстарын өткізу[43].

Жас ерекшеліктеріне байланысты жобалардың үлгісі

- Бастауыш сынып оқушылары: Мини-музей құру, балалар суреттерінің көрмесін ұйымдастыру, экологиялық жобаларды әзірлеу.
- Жасөспірімдер: Әлеуметтік жобалар жасау, еріктілер қызметін ұйымдастыру, компьютерлік ойын әзірлеу[44].

Жобалық тәсіл – бұл білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, коммуникативтік дағдыларын және өз бетінше жұмыс істеу қабілеттерін дамытуға арналған тиімді құрал. Қазақстанда бұл бағыт әлі де даму сатысында, сондықтан оның толық әлеуетін пайдалану үшін «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде әлеуметтік жобаларды ұйымдастыруға жүйелі көзқарас қажет. Білім алушылардың дербестігін арттыру, пәнаралық жобаларды

енгізу және цифрлық технологияларды қолдану жобалық әдістің табысты болуына ықпал етеді. Халықаралық тәжірибені ескере отырып, мұғалімдердің кәсіби құзыреттерін жетілдіру, жобалық қызметті ұйымдастыруды жаңғырту арқылы білім алушылардың білім алуындағы мотивациясын және белсенділігін арттыруға болады.

2 МӘДЕНИ-ДЕМАЛЫС САЛАСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫНДАҒЫ ЖОБАЛЫҚ ТӘСІЛДІҢ РӨЛІ

Мәдени-демалыс қызметі білім алушылардың тұлғалық, әлеуметтік және шығармашылық дамуының маңызды бөлігі. Соңғы жылдары инновациялық әдістерді қолдану арқылы білім алушылардың бос уақытын тиімді ұйымдастыруға баса назар аударылуда. Жобалық тәсіл – осы саладағы маңызды әдістердің бірі, өйткені ол білім алушыларға өз бетінше жұмыс істеу, топпен ынтымақтастық орнату және нақты нәтижелерге жету мүмкіндігін береді. Жобалық әдістің мәдени-демалыс саласындағы инновациялық дамудағы рөлі және оның білім алушылардың тұлғалық дамуына ықпалы әсер етеді.

Жобалық тәсіл – бұл білім алушылардың өз бетінше және шығармашылық түрде қойылған міндеттерді шешуге бағытталған әдіс. Ол белгілі бір нәтижеге қол жеткізу үшін білім алушылардың ынтымақтастықта жұмыс істеуін және жеке жауапкершілікті арттыруды көздейді. Мәдени-демалыс саласында бұл тәсіл түрлі жобаларды жүзеге асыру арқылы білім алушылардың бос уақытын ұйымдастырудың тиімді жолы[45].

Мәдени-демалыс қызметінде жобалық әдісті қолдану білім алушылардың қызығушылықтарын ескере отырып, түрлі іс-шаралар мен жобаларды ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Мысалы, шығармашылық фестивальдер, өнер көрмелері, спорттық жарыстар немесе экологиялық жобалар ұйымдастырылып, оқушылардың белсенділігі мен ынтасы артады. Жобалар нақты өмірлік тапсырмаларға негізделгендіктен, білім алушылар алған білімдерін тәжірибеде қолдануға мүмкіндік алады.

Мәдени-демалыс саласындағы инновациялар білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға және оларды заманауи технологияларды қолдануға бағытталған. Цифрлық технологиялардың дамуы жобаларды жүзеге асыруды жаңа деңгейге көтереді. Мысалы, білім алушылар өз жобаларын цифрлық платформаларда таныстырып, виртуалды көрмелер мен концерттер ұйымдастыра алады[46].

Сонымен қатар, жобалық тәсіл білім алушылардың көшбасшылық қасиеттерін дамытуға ықпал етеді, өйткені әрбір жоба барысында білім

алушылар топтық жұмыста шешім қабылдау және өз көзқарастарын қорғау қабілеттерін дамытады.

Жобалық тәсілдің артықшылықтары

1. Оқушылардың дербестігін арттыру: Жобалық тәсіл білім алушыларды дербес жұмыс істеуге, бастамашылық танытуға және өз жауапкершіліктерін сезінуге ынталандырады.

2. Топтық жұмыс: Жобалық қызмет барысында білім алушылар бір-бірімен ынтымақтастықта жұмыс істеп, командада жұмыс істеу дағдыларын дамытады.

3. Шығармашылық ойлауды дамыту: Жобалық әдіс білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, жаңа идеяларды іздеуге және оларды жүзеге асыруға бағыттайды.

4. Заманауи технологияларды қолдану: Жобалық тәсілді іске асыру барысында цифрлық технологиялар кеңінен қолданылады, бұл білім алушылардың жаңа дағдыларды меңгеруіне ықпал етеді.

Мәдени-демалыс саласын ұйымдастырудағы жобалық тәсіл білім алушылардың тұлғалық және шығармашылық дамуына үлкен үлес қосады. Оның арқасында білім алушылар тек теориялық білімді меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде қолдануға және нақты нәтижелерге қол жеткізуге үйренеді.

Жобалық тәсіл заманауи білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналып, білім алушылардың болашақта табысты маман болып қалыптасуына көмектеседі. Елімізде бұл бағытты дамыта отырып, білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік бар.

Жобалық тәсіл мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру саласында барған сайын сұранысқа ие болып келеді. Ол жұмысты жүйелендіріп, нақты мақсаттарға қол жеткізуге және инновацияларды енгізуге мүмкіндік береді.

Неліктен жобалық тәсіл маңызды?

- Мақсат қою: Әрбір жоба нақты мақсаттар мен міндеттерді айқындайды, бұл күш-жігерді нақты нәтижелерге қол жеткізуге шоғырландыруға мүмкіндік береді.

- Ікемділік: Жобаларды өзгермелі жағдайларға және аудиторияның қажеттіліктеріне бейімдеуге болады, бұл мәдени-демалыс шараларының өзектілігін қамтамасыз етеді.

- Инновациялар: Жобалық тәсіл жаңа идеялар мен шешімдерді іздеуді ынталандырып, инновациялық форматтар мен технологияларды енгізуге ықпал етеді.

- Тиімділік: Жобалар ресурстарды оңтайлы пайдалануға және ұйым жұмысының тиімділігін арттырады.

- Нәтижелерді бағалау: Әрбір жобаның нәтижелерін бағалауға болады, бұл күшті және әлсіз тұстарды анықтап, алдағы жұмысқа түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

Мәдени-демалыс қызметіндегі жобалар:

- Жаңа мәдени кеңістіктерді құру: Ескі ғимараттарды қайта құру, жаңа мәдени орталықтарды, саябақтарды, іс-шараларға арналған алаңдарды жасау.

- Іс-шаралардың жаңа форматтарын әзірлеу: Фестивальдер, көрмелер, шеберлік сабақтары, квесттер, интерактивті бағдарламаларды өткізу.
- Цифрлық платформаларды құру: Мобильді қосымшалар, мәдени ресурстарға қол жеткізу үшін онлайн платформалар, вебинарлар мен онлайн курстарды әзірлеу.
- Әлеуметтік жобалар: Өртүрлі мақсатты аудиторияларға (балалар, қарттар, мүмкіндігі шектеулі адамдар) арналған іс-шараларды ұйымдастыру, жергілікті қауымдастықтарды қолдау.
- Серіктестік жобалар: Бірлескен жобаларды іске асыру үшін басқа ұйымдармен, бизнес және мемлекеттік құрылымдармен ынтымақтастық.

Мәдениет саласындағы жобаны іске асыру кезеңдері:

1. Идея және жоспарлау: Жобаның идеясын қалыптастыру, мақсаттарын, міндеттерін, мақсатты аудиториясын, ресурстарын анықтау.
2. Тұжырымдама әзірлеу: Жобаның форматы, мазмұны, іске асыру тетіктерін сипаттайтын тұжырымдаманы әзірлеу.
3. Ұйымдастыру және өткізу: Команданы таңдау, ресурстарды тарту, жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру.
4. Нәтижелерді бағалау: Қол жеткізілген нәтижелерді талдау, қойылған мақсаттармен салыстыру, проблемалық аймақтарды анықтау.
5. Түзету және даму: Алынған нәтижелер негізінде жобаға өзгерістер енгізу, жобаны одан әрі дамыту.

Мәселелер мен перспективалар:

- Қаржыландыру тарту қажеттілігі: Жобаларды жүзеге асыру үшін қаржы ресурстары қажет, сондықтан қаржыландырудың әртүрлі көздерін іздеу маңызды.
- Тиімді команданы құру: Жобаның сәтті іске асырылуы үшін әртүрлі құзыреттерге ие кәсіби команда қажет.
- Тиімділікті бағалау: Жобалардың әлеуметтік және экономикалық маңыздылығын анықтауға мүмкіндік беретін тиімділікті бағалау жүйесін әзірлеу.
- Өзгермелі жағдайларға бейімделу: Сыртқы ортаның өзгерістеріне жедел әрекет етуге және жобаның жоспарларын түзетуге дайын болу.

Жобалық тәсіл мәдени-демалыс қызметін анағұрлым серпінді, инновациялық және аудиторияның қажеттіліктеріне бағытталуына мүмкіндік береді. Ол қызметкерлердің шығармашылық әлеуетін дамытуға, жұмыстың тиімділігін арттыруға және ұйымның жағымды имиджін нығайтуға ықпал етеді.

Жобалық тәсіл балалар мен жасөспірімдерге арналған мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыруда барған сайын маңызды рөл атқарып келеді. Ол қызықты, өзекті және тиімді бағдарламаларды құруға мүмкіндік береді, бұл жас ұрпақты жан-жақты дамытуға ықпал етеді.

Неліктен жобалық тәсіл маңызды?

- Белсенді қатысу: Жобалар балалар мен жасөспірімдерді мәдени өнімдерді тұтынушылар ретінде ғана емес, шығармашылық үдерістің белсенді

қатысушыларына айналдырады. Олар өз идеяларын ұсынып, шешім қабылдап, оларды іске асыра алады.

- Жеке көзқарас: Жобалар әр баланың жеке қызығушылықтары мен қабілеттерін ескеруге мүмкіндік береді, бұл оқыту мен дамуды тиімдірек етеді.

- Пәнаралық байланыс: Көптеген жобалар білімнің әртүрлі салалары мен өнер түрлерінің элементтерін біріктіреді, бұл балалардың жүйелі ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

- 21-ғасыр дағдыларын дамыту: Жобалық қызмет балаларға сыни ойлау, креативтілік, коммуникация, ынтымақтастық сияқты қазіргі заманда табысқа жету үшін қажетті дағдыларды дамытуға көмектеседі.

- Әлеуметтік бейімделу: Жобаларға қатысу балаларды әлеуметтенуге, командада жұмыс істеуге, қақтығыстарды шешуге және жауапкершілікті алуға үйретеді.

Балалар мен жасөспірімдерге арналған жобалар:

- Театрлық қойылымдар жасау: Балалар сценарийлерді өздері құрып, костюмдер мен декорацияларды жасап, спектакльдер қоя алады.

- Көрмелер ұйымдастыру: Балалар өз өнер туындыларын жасап, экспозицияларды дайындап, экскурсиялар өткізе алады.

- Бейнефильмдер жасау: Балалар сценарий жазып, бейне түсіріп, роликтерді өңдей алады.

- Компьютерлік ойындар әзірлеу: Балалар бағдарламалауды меңгеріп, өздерінің ойындарын жасай алады.

- Әлеуметтік жобалар: Балалар қайырымдылық акцияларын, волонтерлік бағдарламаларды, экологиялық жобаларды ұйымдастыра алады.

Жобаны іске асыру кезеңдері:

1. Команда құру: Жобаны іске асыруға мүдделі балалар мен ересектерден құралған команда жасау.

2. Мақсаттар мен міндеттерді анықтау: Жобаның нақты мақсаттары мен міндеттерін айқындау.

3. Жоспарлау: Жұмыс жоспарын жасау, мерзімдер мен ресурстарды анықтау.

4. Іске асыру: Жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру.

5. Нәтижелерді бағалау: Қол жеткізілген нәтижелерді талдау, жетістіктер мен проблемалық тұстарды анықтау.

Мәселелер мен перспективалар:

- Білікті кадрлардың қажеттілігі: Жобаларды сәтті жүзеге асыру үшін қажетті білім мен дағдылары бар педагогтер мен мамандар қажет.

- Ресурстық базаны қамтамасыз ету: Жобалар қаржылық, материалдық және уақыттық ресурстарды қажет етеді.

- Серіктестік қатынастар құру: Ауқымды жобаларды іске асыру үшін әртүрлі ұйымдар мен мекемелермен ынтымақтастық қажет.

- Интерактивті көрмелер жасау: Балалар қазіргі заманғы технологияларды (мысалы, толықтырылған шынайылық, интерактивті экрандар) қолданып, интерактивті экспозициялар жасай алады.

- Экологиялық акцияларды ұйымдастыру: Балалар саябақтарды тазарту, эко-бақтар құру, ағартушылық кампанияларды өткізуге қатыса алады.

- Мобильді қосымшалар әзірлеу: Балалар өнер, тарих немесе өздерін қызықтыратын басқа тақырыптар бойынша мобильді қосымшалар жасай алады.

- Фестивальдер мен конкурстарды ұйымдастыру: Балалар өздері фестивальдер, таланттар байқауы, спорттық жарыстар ұйымдастыра алады.

Жобалық қызметтің негізгі бағыттары:

- Әлеуметтік жобалар: Әлеуметтік мәселелерді шешуге, волонтерлік қызметке, қайырымдылыққа бағытталған жобалар

- Экологиялық жобалар: Қоршаған ортаны зерттеуге және қорғауға бағытталған жобалар

- Мәдени жобалар: Тарихты, мәдениетті, өнерді зерттеуге бағытталған жобалар

- Ғылыми-зерттеу жобалары: Өртүрлі ғылым салаларында зерттеулер жүргізуге бағытталған жобалар

- Технологиялық жобалар: Жаңа өнімдер жасауға немесе қолданыстағыларды жетілдіруге бағытталған жобалар

Жобалық тәсілдің артықшылықтары:

- Шығармашылық қабілеттерді дамыту: Жобалар білім алушыларды шығармашылыққа, стандартты емес шешімдерді іздеуге ынталандырады.

- Негізгі құзыреттерді қалыптастыру: Жобалық қызмет коммуникациялық, зерттеу және презентация дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

- Оқуға деген ынтаны арттыру: Білім алушылар оқу процесінің белсенді қатысушыларына айналады.

- Білім алушыларды әлеуметтендіру: Жобалар ұжымның қалыптасуына, ынтымақтастық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

- Практикалық дағдыларды меңгеру: Білім алушылар алған білімдерін тәжірибеде қолданады.

Мәдени-демалыс қызметінің табысы оның мазмұнының қаншалықты қызықты және алуан түрлі болуына байланысты.

Қызметтің мазмұны:

- аудиторияның қызығушылықтары мен сұраныстарына;

- елде және шетелде болып жатқан оқиғаларға;

- клуб мекемесі орналасқан аймақтың дамуының ерекшеліктері мен мәселелеріне;

- аймақта қалыптасқан дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарға;

- қоғам өміріндегі атаулы және естелік күндерге;

- мемлекеттік мерекелер күнтізбесіне;

- халықтық мерекелердің жылдық айналымына;

- клуб мекемесі қызметкерлерінің кәсіби деңгейіне;

- материалдық-техникалық және қаржылық мүмкіндіктеріне байланысты анықталады.

Мәдени-демалыс қызметінің мазмұны міндетті түрде белгілі бір формада болуы керек. Жұмыс формалары – олардың қызметінің мазмұнын іске асырудың, сондай-ақ аудиторияны ұйымдастыру тәсілдері мен әдістері жүзеге асуы керек.

Мәдени-демалыс қызметінің мазмұнын жүзеге асыру әдістері бойынша дәрістер мен әңгімелерді, пікірталастарды және сұрақ-жауап кештерін, дискотекалар мен шоу-бағдарламаларды және т.б. ажыратамыз. Аудиторияны ұйымдастыру әдістеріне байланысты формалар жеке, топтық және бұқаралық болып бөлінеді.

Жеке жұмыс формалары (әңгімелер, кеңестер және т.б.) негізінен мектепішілік, студиялар, қоғамдық институттар жұмысында қолданылады.

Топтық жұмыс формаларына клубтық бірлестіктер, үйірмелер және көркемөнерпаздар ұжымдары, сондай-ақ камералық сипаттағы іс-шаралар (кафе-кештер, кесдесулер, саяхаттар, пікірталас формалары, әдеби-музыкалық және поэтикалық кештер және т.б.) жатады.

Бұқаралық жұмыс формалары көптеген қатысушыларды (көпшілік серуендер, кештер, шоу-бағдарламалар және т.б.) қамтиды.

Әртүрлі жұмыс формаларын қолдану кезінде бір маңызды шартты ескеру қажет: форма мазмұнға сәйкес келуі керек, сонда мазмұн толығырақ ашылады. Қызметтің белгілі бір формаға енгізілген мазмұнын нақты құралдарды қолданбай іске асыру мүмкін емес.

Құралдар – бұл әлеуметтік-мәдени қызметті жүзеге асыратын негізгі құралдар, яғни қызмет мазмұнын аудиторияға жеткізудің өзіндік «механизмі» болуы тиіс.

Мәдени-демалыс қызметінің құралдары:

Көркем-образды құралдар: жанды сөз, музыка, хореография, вокал, драматургия;

Бейнелеу құралдары: клуб немесе өткізілетін кеңістіктің (сахна, зал, фойе, вестибюль, үйірме бөлмелері және т.б.) безендірілуі;

Техникалық құралдар: жарық, аудио және бейнеаппаратура;

Материалдық құралдар: жабдықтар, құралдар, музыкалық аспаптар, кеңсе тауарлары, қолөнер материалдары (маталар, қағаз, ағаш, металл, саз, бояулар, пластилин және т.б.);

Қаржылық құралдар.

Басты орын алатын – ақпарат құралдары, олар баспа және электронды болып бөлінеді.

Ақпарат құралдары – мәдени-демалыс қызметінде қолданылатын саясат, экономика, әлеуметтік сала, ғылым, мәдениет, білім беру, спорт, шоу-бизнес салаларындағы оқиғалар туралы ақпараттың негізгі көзі.

Формалар мен құралдар тығыз байланыста болатын әдістер де мәдени-демалыс қызметінің маңызды элементі болып табылады.

Әдістер – бұл қойылған мақсатқа жету жолдары, қызметті жүзеге асырудың тәсілдері мен әдістері.

Мәдени-демалыс бағдарламаларын жүзеге асыру кезінде қолданылатын алғашқы әдістер тобы – бұл «жүйелі» әдістер: драматургияны қолдану, иллюстрациялау әдісі және ойын әдісі. Бұл әдістердің мақсаты – бағдарламаның мазмұнын тыңдаушыларға эмоционалды түрде жеткізу, аудиторияны белсенді түрде тарту.

Драматургия әдісі мәдени-демалыс бағдарламаларында драматургия элементтерін қолдануды көздейді. Драматургия – демалыс бағдарламасының сюжеттік-образдық шешімін құру. Егер театрлық қойылымда негізгі материал ретінде нақты пьеса қолданылса, мәдени-демалыс бағдарламасында бұл шынайы өмірден алынған материалдар мен нақты кейіпкерлердің көмегімен жасалады, оның ішінде аудиторияның өз мүшелері де болуы мүмкін. Алғашқы жағдайда режиссер пьесадан өмірге бет бұрады, ал екінші жағдайда керісінше – өмірден пьесаға қарай бағытталады, бірақ театр заңдарына сәйкес өзіндік құралдар арқылы ұсынылады.

Иллюстрациялау әдісінің мәні ақпаратты белгілі бір формада көрсету арқылы қызметтің мазмұнын толықтыруда жатыр. Бұл әдіс мазмұнды көрнекі және тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Иллюстрациялаудың екі түрі бар: *көрнекі және көркем иллюстрация*. Көрнекі иллюстрация ретінде репродукциялар, фотосуреттер, деректі фильмдер кадрлары, кітап көрмелері және слайдтар қолданылады. Көркем иллюстрация өнер құралдарын: хореографияны, музыканы, көркем сөзді, спектакльдер мен көркем фильмдерден үзінділерді пайдалануды қамтиды.

Мәдени-демалыс қызметіндегі үшінші жүйелі әдіс – *ойын әдісі*. Ойын аудиторияны белсендіру тәсілі ретінде қолданылады. Ойын барысында аудитория қызметінің мазмұны жақсы меңгеріліп, қатысушылар арасында тұлғааралық қарым-қатынас орнатылады, сондай-ақ өзін-өзі жүзеге асыру және өзін-өзі бекіту мүмкіндігі пайда болады.

Мәдени-демалыс қызметінде қолданылатын басқа әдістер, мысалы, нақты аудиториямен жұмыс істеуді жоспарлау кезінде оны зерттеудің әртүрлі әдістері – әлеуметтанулық зерттеу әдістері қолданылады. Оларға:

Сауалнама: ауызша (сұхбат, әңгіме), жазбаша (анкета, тестілеу);

Бақылау (қатысатын және қатыспайтын), жүйелі, кездейсоқ және т.б.;

Контент-талдау;

Социометрия әдісі.

Сондай-ақ мәдени-демалыс қызметінде, әсіресе өзіндік шығармашылық ұжыммен жұмыс істеу барысында оқыту мен тәрбиелеудің әртүрлі әдістері кеңінен қолданылады.

Мәдени демалыс адамның ішкі әлемін байытуға, рухани дамуға және өзін-өзі тануға ықпал етеді. Жобалық тәсіл бұл үрдісті одан әрі дамытуға көмектеседі.

Мәдени демалыс және оның адам өміріндегі рөлі:

1. Психология: А. Маслоудың қажеттіліктер иерархиясы теориясы, позитивті психология, өзін-өзі актуализациялау туралы зерттеулер[47] ;

Әлеуметтану: Бос уақыттың социологиясы, мәдени тұтыну теориялары, жастар субмәдениеті;

Педагогика: Тәрбие теориялары, дамыта оқыту принциптері, бос уақытты ұйымдастыру әдістемелер зерттеулерін ұсынуға болады [49].

2. Проектілік тәсіл және оның мәдени демалыстағы қолданылуы:

Проектілік менеджмент: Проект циклының кезеңдері, жобаны басқару әдістері, қазіргі заманғы жобалық бағдарламалар [48].

Креативтік ойлау: Сыни тұрғыдан ойлау, инновация, шығармашылық әдістері.

Командалық жұмыс: Команда құру, лидерлік, коммуникация.

3. Мәдени демалыстың әртүрлі салаларындағы жобалар:

Мәдениет: Мұражайлардағы интерактивті экспозициялар, көркемөнер әлеміндегі қатысушылықтық жобалар, әдебиетті насихаттау жобалары.

Туризм: Экотуризм, мәдени туризм, білім беру туризмі.

Әлеуметтік қызмет: Волонтерлік, қоғамдық бастамалар.

Проектілік тәсілдің мәдени-демалысты ұйымдастырудағы артықшылықтары:

Жобалық тәсіл мәдени-демалысты ұйымдастыруда бірқатар артықшылықтар береді:

- *Белсенді қатысу:* Қатысушылар тек пассивті түрде бақылаушы емес, сонымен қатар жобаның барлық кезеңдеріне тікелей қатысады. Бұл олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға және өздерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

- *Жеке тұлғаға бағытталу:* Әрбір қатысушының қызығушылығы мен қабілеттері ескеріледі, бұл олардың мотивациясын арттырады.

- *Көп салалылық:* Мәдени-демалыс жобалары әртүрлі салаларды біріктіреді (мәдениет, өнер, ғылым, спорт), бұл қатысушылардың білім деңгейін кеңейтеді.

- *Практикалық дағдыларды қалыптастыру:* Жобалар барысында қатысушылар жоспарлау, ұйымдастыру, коммуникация, командада жұмыс істеу сияқты маңызды дағдыларды меңгереді.

- *Шығармашылықты дамыту:* Жобалар қатысушыларға стандартты емес шешімдер іздеуге және жаңа идеяларды ұсынуға мүмкіндік береді.

- *Әлеуметтік байланыстарды нығайту:* Ортақ мақсатқа жету үшін бірлесіп жұмыс істеу қатысушылар арасындағы достық қарым-қатынасты нығайтады.

Жобалық тәсілді қолдануда жас ерекшеліктерін ескеру

Жобалық тәсіл кез келген жастағы топтармен жұмыс істеуге жарамды. Балабақша балаларынан бастап, ересектерге дейін барлық топтар үшін қызықты және пайдалы жобаларды ұйымдастыруға болады. Әрбір жас тобы үшін жобаның мазмұны мен күрделілігі сәйкес болуы керек.

- *Балабақша балалары:* Ойын түріндегі жобалар, қолөнер, театрландырылған қойылымдар.

- *Мектеп оқушылары:* Тарихи оқиғаларды қайта құру, әдеби шығармалар негізінде жобалар, экологиялық жобалар.
- *Жасөспірімдер:* Әлеуметтік жобалар, ғылыми зерттеулер, стартаптар.
- *Ересектер:* Мәдени мұраны сақтау жобалары, қаланы абаттандыру жобалары, білім беру жобалары [50].

Мәдени демалыс жобаларын бағалау критерийлері

Мәдени демалыс жобаларын бағалау кезінде келесі критерийлерді ескеру қажет:

- *Мақсатқа жету деңгейі:* Жобаның бастапқы мақсаттарына қаншалықты жетілгендігі.
- *Қатысушылардың белсенділігі:* Қатысушылардың жобаға қаншалықты белсенді қатысқандығы.
- *Шығармашылықтың деңгейі:* Жобаның қаншалықты ерекше және жаңашыл екендігі.
- *Командалық жұмыстың тиімділігі:* Қатысушылардың бір-бірімен қаншалықты тиімді жұмыс істегендігі.
- *Нәтиженің сапасы:* Алынған нәтиженің сапасы, оның қоғамға пайдасы.
- *Жобаның әлеуметтік маңыздылығы:* Жобаның қоғам үшін қаншалықты маңызды екендігі.

Бағалау кезінде сандық және сапалық әдістерді бірге қолдануға болады. Мысалы, жобаның нәтижелерін бағалау үшін сауалнамалар, тест, бақылаулар жүргізілуі мүмкін[51].

Мәдени демалыс жобаларын бағалаудың мақсаты – болашақтағы жобалардың тиімділігін арттыруға ықпал ету.

3 ЖОБАЛЫҚ ТӘСІЛ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МӘДЕНИ-ДЕМАЛЫС ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Қазіргі өркениет даму деңгейіне жетті, оның әрі қарай алға жылжуы адамның жетілу мәселесіне толығымен тәуелді. Қазір тұлғаның жан-жақты дамуы, оның барлық мәнді күштерінің жетілуі тек гуманистік идеал ретінде ғана емес, сонымен қатар қоғамның заңды даму қажеттілігіне айналды.

Еңбек қызметі – адамдардың табиғи күйі. Еңбек адамның шығармашылық күштерін дамытудағы негізгі құрал. Осы жағдайда адамның өзін-өзі танытуға деген материалдық қажеттілігі оны бос уақыттағы еңбек қызметіне белсенді қатысуға итермелейді. Мәдени-демалыс қызметінің мәні

қоғам өмірін қамтамасыз ететін әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени факторлар кешенінің жағдайымен анықталады.

Бүгінгі таңда білім беру ұйымдарында жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени қызметін ұйымдастыру өзекті. Білім беру ұйымдары мен қосымша білім беру педагогтері бұл қызметтің кең ауқымы мен әмбебаптығын қамтамасыз ете алады, жеке тұлғаның дамуына, ұжымдық формаларды ұйымдастыруға жағдай жасайды, әртүрлі әлеуметтік, кәсіби, мәдени және жас ерекшелік топтардың өзара әрекеттесуін қамтамасыз етеді.

Мәдени демалыс – бұл адамдардың рухани дамуына, олардың мәдениетін байытуға және эстетикалық талғамын арттыруға бағытталған бос уақытты өткізу түрі. Мәдени демалыс қоғамдық және жеке тұлғалардың интеллектуалдық және рухани деңгейін көтеруге көмектеседі. Ол әртүрлі қызметтер арқылы жүзеге асырылады, мысалы:

Мәдени мекемелерді аралау: Театрлар, мұражайлар, көркем галереялар, кітапханалар сияқты мәдени мекемелерде өткізілетін іс-шараларға қатысу. Бұл орындарда көрмелер, концерттер, спектакльдер мен оқулар жиі өткізіледі.

Кино мен театрға бару: Фильмдерді көру, спектакльдерге қатысу – көрермендердің жаңа мәдени ақпаратты алуына, ой-өрісін кеңейтуіне және эстетикалық тәрбие алуына ықпал етеді.

Көркемөнерпаздар клубтары мен шығармашылық үйірмелер: Бұл орындарда адамдар өз таланттарын дамытып, қолөнермен, сурет салумен, музыкамен, би өнерімен айналысуға мүмкіндік алады.

Мәдени саяхаттар: Басқа қалалар мен елдерге саяхаттап, олардың тарихын, мәдениетін, архитектурасын танып-білу – мәдени демалыстың тиімді түрі.

Фестивальдер мен мәдени шараларға қатысу: Музыка, театр, кино, халық өнері және басқа салалардағы фестивальдер мен мерекелік шаралар адамдарды біріктіреді және рухани байлықтарын арттырады.

Кітап оқу және білім алу: Әдебиет, философия, өнер және ғылым салаларындағы кітаптарды оқу арқылы рухани және интеллектуалды дамуға ықпал ету.

Табиғат аясындағы демалыс: Табиғаттың сұлулығын тамашалау және ұлттық парктер мен табиғи ескерткіштерге бару арқылы адамның эстетикалық сезімдері дамиды.

Мәдени-демалыс уақыт өткізу ғана емес, ол адамның тұлғалық және рухани дамуына ықпал ететін маңызды элемент болып табылады.

Мәдени-демалыс саласындағы жобалық қызметтің мақсаттары:

Шығармашылық әлеуетті дамыту: өзін-өзі жүзеге асыру және жеке тұлғалық таланттардың қабілетін ашу.

Негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыру: коммуникативтік дағдыларды, командада жұмыс істеу қабілетін, сыни ойлауды, мәселелерді шешуге шығармашылық көзқарасты дамыту.

Әлеуметтену: басқа адамдармен қарым-қатынас жасау және өзара әрекеттесу үшін жағдай жасау, қызығушылық шеңберін кеңейту.

Оқуға деген ынтаны арттыру: өз бетінше әрекет ету және жаңа білім алу үшін жағдай жасау.

Жобаны іске асыру кезеңдері мен тақырыпты таңдау және мақсат-міндеттерін қою;

Білім алушылардың қызығушылықтарын ескере отырып, жоба тақырыбын бірлесіп анықтау;

Жұмыс жоспарын әзірлеу;

Жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру;

Жобаға қатысушылар арасында рөлдер мен міндеттерді бөлу;

Қажетті ресурстарды анықтау (материалдық, ақпараттық, адами);

Күнтізбелік жұмыс жоспарын жасау.

Жобаны іске асыру:

Ақпаратты іздеу, материалдарды жинау.

Жоба өнімін жасау (спектакль, көрме, фильм және т.б.).

Жоба нәтижелерін таныстыру.

Жоба нәтижелерін бағалау:

Жеке тәсіл: жобаның әрбір қатысушысының мүдделері мен қабілеттерін есепке алу.

Шығармашылық атмосфераны құру: жұмыс пен өзін-өзі көрсету үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ету.

Бастаманы қолдау: Білім алушылардың тәуелсіздігі мен шығармашылық идеяларын ынталандыру.

Жобалық тәсіл білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудың тиімді құралы болып табылады. Ол шығармашылықты, қарым-қатынас дағдыларын және сыни ойлауды дамытуға мүмкіндік береді және әлеуметтенуге және оқуға деген ынтаны арттыруға ықпал етеді.

*Ұлытау облысы білім басқармасының Жезқазған қаласы білім бөлімінің
№1 жалпы білім беретін мектебінің бастауыш сынып мұғалімі Жандаулетова
Кызғалдақ Жангазиевнаның және орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Бакеева Салтанат Камановнаның тәжірибесінен*

«SCHOOL VIBE» ЖОБАСЫ – ЭМОЦИОНАЛДЫ ЗИЯТ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Бүгінгі тәрбиелі буын: ертеңгі заманауи тұлға

Табысқа жету үшін жасанды интеллектіден (IQ) де маңызды дағды – эмоционалды интеллект. ХХІ ғасырда әр адам меңгеру керек икемді дағды (soft skills). Бұл – адамның өзінің және өзгелердің эмоцияларын, тілектерін, ниеттерін тану, басқару, қиындықтарды жеңу, жанжалдарды басу қабілеті. Сонымен қатар басқа адамдардың эмоционалды күйін тануға мүмкіндік беретін қабілет. Эмоционалды зияты дамыған адамдар басқа адамдармен келіссөз

жүргізеді, дұрыс шешім қабылдайды, жағымсыз жағдайларға дұрыс әрекет етеді. Жұмыстағы мақсаттарға қол жеткізуге, практикалық мәселелерді шешуге көмектесетін икемді дағды. Ғылыми деректерде оған «Эмоционалды интеллект (EQ) – бұл өзіңіздің эмоцияларыңызды позитивті түрде анықтау, пайдалану, түсіну және басқару қабілеті, мысалы, стресті жеңілдету, қиындықтарды жеңу және жанжалды басу. Сондай-ақ, бұл қабілет басқа адамдардың эмоционалды күйін тануға мүмкіндік береді» деп түсінік береді.

Мектепті тек білім беру ғана емес, білім беру арқылы тәрбиелеуді жүзеге асыратын мұғалім, оқушы, ата-ана арасындағы әртүрлі қарым-қатынас жүзеге асатын алаң деп қарастыруға да болады. Өйткені аталған субъектілер арасында үнемі жағымды ғана емес, шешілуі кезек күттірмейтін мәселелер де болып тұрады. Мұндай жағдайда мектеп басшысы, мектеп басшысының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, сынып жетекшісі, пән мұғалімі ретінде сапалы әрі екі жақты бітімгерлікке шақыратын рационалды шешім қабылдау маңызды. Мектепте осындай жағдаяттарды шешуді мақсат етуге арналған «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» аясында «Dosbolike» пилоттық жобасы және «School vibe» жобалары тұрақты жұмыс жасау маңызды.

Жоба авторлары:

Жандаулетова Кызғалдақ Жангазиевна – Ұлытау облысы білім басқармасының Жезқазған қаласы білім бөлімінің №1 жалпы білім беретін мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Бакеева Салтанат Камановна – Ұлытау облысы білім басқармасының Жезқазған қаласы білім бөлімінің №1 жалпы білім беретін мектебінің орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Мақсаты:

«Dosbolike», «School vibe» жобалары ұлттық, адами құндылықтарды басшылыққа алады. «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, әлемдік озық білімді игерген саналы азаматты тәрбиелеуді мақсат етіп көздейді және негізгі міндеттерінің бірі – «жақсылыққа, игілікке бой түзеуге, абыройлы болуға, ар-ұждан, намыс, жауапкершілік, мейірімділік, қамқорлық пен әділдік қасиеттерін жоғары ұстауға баулу және құқықтық мәдениетін қалыптастыру» болып табылады. [2]

Жобаға кімдер қатыса алады:

«School vibe» жобасы мектептегі ата-аналар мен оқушылар арасындағы қарым-қатынаста болатын эмоцияны басқару, жана ортаға бейімделу, әлеуметтену, өзара шиеленіс мәселелері бойынша туындаған сұрақтар шешімін табу практикада қолданылады.

Жоба идеясы: оқушылар арасында, ата-аналардың өзара қарым-қатынасында туындаған мәселелерді эмоционалды интеллект (зият) арқылы дұрыс бітімгерлікке келтіру, шиеленісті шешу, эмпатия таныту.

Міндеттері:

- өзін-өзі тану, өз эмоцияларын тану ;
- өзін-өзі бақылауды дағдыландыру;
- жанашырлық танытуға тәрбиелеу;

- мотивация беру;
- элеуметтік дағдыларды игеруге қолдау көрсету.

Қарастыратын проблемасы:

Ата-аналар өз балалары үшін қауіпсіз және қолайлы орта таңдайды.

Олар:

- адаптация кезеңінің ауыр өтуі (ата-аналар да, оқушыларда да);
- көшбасшылыққа таласу – саламатты емес бәсеке;
- буллингтің көрініс табуы;
- өзара тіл табыса алмау, бір-бірін қабылдамауы;
- сабақ үлгерімінің төмендеуі.

Шешу жолдары:

Оқушылар мен ата-аналар арасында туындаған мәселелерді оңтайландыру үшін эмоционалды зият басты басымдық ретінде таңдалды.

«Dosbolike», «School vibe» жобаларын жүзеге асыру,

Жұмыс командасын құру: (құрамы мектеп басшысы, мектеп басшысының тәрбие ісі жөніндегі орынбасарлары, тәжірибелі педагогтер, мектеп психологтары, жас мамандар).

Жұмыс жоспарын жасау;

Мектептің даму командасымен кездесу жүргізіліп, жоба бағыттары бойынша жауапкершілік үлестіріліп бөлінеді;

Команда арасында мектептегі оқу-тәрбие үдерісіне «Dosbolike», «School vibe» жобаларын енгізудің негізгі себептері таныстырылады;

Әр буын бойынша 1-4- сыныптарда «Dos bol», 5-8-сыныптарда «Бақыт мекені», 9-11-сыныптарда «Podcast» бағыттары бойынша тәжірибеден өтеді.

Маңыздылығы мен тиімділігі:

Барлық жұмыс түрлерінде эмоционалды интеллекттің өзін-өзі тану, өзін-өзі басқару (бақылау), қарым-қатынасты басқару, эмпатия (жанашырлық) компоненттері қолданылады. Бастауыш сыныпта оқушылар арасында дос болу, бір-біріне көмектесу жұмыстары іс-шараларда, күнделікті сабақ үдерісінде жұптық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру кезінде оқушылардың өзара қарым-қатынас жасауларына негізделіп, «оқыту арқылы тәрбиелеу» идеясы жүзеге асырылады. Мотивация, қолдау беру командалық түрде жасалды. Сынып оқушыларының эмоционалды жағдайы смайликтер арқылы зерделенеді.

Ата-аналар жиналысында жылылық атмосферасы құрылып, назар сыныпқа жаңадан келген оқушылардың ата-аналарына жылылық таныту, құрмет білдіру, тәжірибе алмасу ретінде қойылады. Негізгі құндылық болып, достық, адамгершілік, мейірім, теңдік, жауапкершілік, құрмет, білім құндылықтары таңдалады.

Шиеленіс туындаған тараптар арасында, сыныптарда «Өзінді-өзін бақыла» (үш бөліктен тұратын сөйлем) әдісі қолданылады. Бұл әдіс эмоция тілінде сөйлеуге үйретуге арналды.

Менің қазіргі сезімім _____

Өйткені _____

Мен қалаймын _____

Мысалы, мен ренжулімін және ашулымын (ашу сезімі) _____
Өйткені жаңа тақырып тапсырмасын қалай орындау керектігін
түсінбедім _____
Мен тапсырманы сыныптасыммен бірге талдап, орындағанды
қалаймын _____

Оқушыларды өзгемен бос болмай тұрып, өзімен дос болуға бағыттайтын бұл жұмыс түрі ішкі мазасыздықты жойып, мінезді тәрбиелейді.

Оқушылар осы әдісті пайдаланып, бірнеше жағымды немесе жағымсыз эмоцияларды тұжырымдап үйренді. Бұл әдісті оқушылармен жеке жұмыс жасағанда, пән мұғалімдері де қолданады.

Жасөспірімдер арасында көрініс табатын жағдайлар – саламатты емес бәсеке, өзара тіл табыса алмау, оқушылардың бірін-бірі қабылдамауы, буллинг, сабақ үлгерімінің төмендеуі – проблеманың бар екенін білдіретін индикатор. Сондықтан бұл кезеңде педагогтер жасөспірімдермен дос болу позициясын ұстанады және жылы қарым-қатынасты оқушыларға да үлгі етеді. Шынайылық арқылы оқушы мен мұғалім арасындағы, оқушы мен оқушы арасындағы шиеленістің оң шешім табуына қол жеткізеді. Жаңа ортаға келген оқушының сыныпқа, ортаға бейімделуіне пән мұғалімдерінің қолдауы аса қажет. Өйткені оқушыларға деген ересек адамдардың қарым-қатынасы, ой еңбегіне берілетін кері байланысы, мейірімі мен жылы сөзі сыныптағы оқушыларға да әсер етеді. Эмоцияның тез тарайтындығын ескерсек, бұндай жылы қарым-қатынас өз қатарластарының оқушы жайында оң пікір, жақсы көзқарас қалыптастыруына себеп болады. Ал, бұл кезеңде жасөспірімдердің өз қатарластарымен қарым-қатынасы маңызды рөлге ие.

Айналамен зорлық-зомбылықсыз, экологиялық таза қарым-қатынас жасау әдістері оқушының өз сезімдерін білдіруге үйретеді. Жаттығу дағдыға, әдетке айналады. Оқушы көптеген оқиғаларға реакциясы мен сөйлеуін, қарым-қатынасын өзгертеді, эмпатия қалыптастырады.

Эмоционалды интеллект ішінде әлеуметтік дағды ретінде қарастырылатын ең маңызды компонент – қарым-қатынасты басқару. «Әлеуметтік дағдылар-айналаңыздағы адамдар сізге үнемі жеткізуге тырысатын белгілерді түсіну қабілеті. Бұл сигналдар адамның басынан не кешіп жатқанын және ол үшін шынымен маңызды болып табылатын дүние туралы нақты түсінік береді» [3].

Орта буында өзін бақылауды, басқаруды дағдыға айналдырған жасөспірім үшін жоғары сыныпта қарым-қатынаста мәселе болмайды деген сөз емес. Қарым-қатынас үнемі жетілдіруді, дамытуды қажет етеді. Адам баласы өзін өмірдің әр кезеңдерінде тәрбиелейді. Қателеседі, сабақ алады, үйренеді, жақсы әлеуметтік дағдыларды қалыптастырады.

Әлеуметтік дағдыларды игерген адам 90 % шиеленістің алдын алады. Жасөспірім шақта әлеуметтік дағдыларды қалай дамытуға болады?

Бұл сұрақтың жауабын мектептің өзін-өзі басқару ұйымы мүшелері, 9-11-сыныптарда «Podcast» бағытында жүргізілген жұмыстардан табуға болады.

Мектепке жаңадан ауысып келген оқушылар мен өзін-өзі басқару ұйымы мүшелері арасында сенімге құрылған сұқбат.

Жоспар (мысалға, әр мектеп өзіне сай жасай алады)

Бағыттар	1-4 сыныптар «Дос бол!» бағыты	5-8 сыныптар «Бақыт мекені» бағыты	9-11 сыныптар «Koshpendi» podcast бағыты
1	« Менің достарым» эмоция коллажы	«Көңілсіздікті қалай еңсереміз...» «Басқаны қалай түсінуге болады?» көңіл карточкасы	Шиеленісті болдырмау жолдары Екі тарап та шиеленістің не үшін болып жатқанын түсінеді;
2	«Үзілістегі көңілді ойындар»	«Мен кімін?» «Бақыт қайда өмір сүреді?» бейнеролик	Мектепте ұялы телефонды алу рұқсат па? диспут
3	«Амандасу түрлері » қимыл- әрекеттер арқылы	«Сен және мен», «Мені кім басқарады: мен әлде эмоция» тренинг	Біз өмірде достықты бағалаймыз? тренинг
4	«Ойнаймын, досымды ойлаймын!» квест ойындары	«Ұжым құндылықтары» тақырыптарында ойын, тренинг, ақпараттық сағат, хат жазу, дискуссия	Медиациялық ойындар Екі тарапқа тиімді шешім қабылдау ұсынылады.
5	«Досы жоқпен – сырлас, досы көппен – сыйлас» интеллектуалды ойындар	Арт-техника, эмоция коллажы	Шиеленісті шешу арқылы әлеуметтік дағдыларды дамытады; Өз құқығыңды білесің бе? Слогандар жиынтығы

Күтілетін нәтиже:

Бұл шағын жоба арқылы оқушылар :

- оқушылар бір-бірлеріне тиісінше уақыт бөледі;
- екі тарап та шиеленістің не үшін болып жатқанын түсінеді;
- екі тарапқа тиімді шешім қабылдау ұсынылады;
- шиеленісті шешу арқылы әлеуметтік дағдыларды дамытады;
- мінез-құлықты тәрбиелейді;
- тәжірибе жинақтайды.

Оқушылар өзара қарым-қатынас жасау арқылы «Мен білемін» позициясынан «Мен түсінемін» позициясына ауысады. Мен оның орнында болсам, қалай жасар едім? деген сауалдарға жауап алады. Қарым-қатынастың сенімді және шынайы деңгейі басқа адамдардың мәселелерін түсінуге қол жеткізеді.

Нәтижесінде адамгершілік, мейірім, білім, құрмет, жауапкершілік, теңдік құндылықтары мен эмоционалды интеллектіге негізделген «School vibe» жобасы:

- мектеп- оқушы-ата-ана қарым-қатынасындағы өнімділік;

- жұмыс орнындағы күрделі әлеуметтік қатынастарды реттеуге;
- көшбасшы болуға;
- жетістіктерге жетуге;
- командамен әрекет етуге әсер етті.

«Жоспар. Әрекет. Талдау» даму командасы жұмысындағы негізгі қадамдар болады. Тапсырманы үлестіріп беру және орындалуын қадағалау, олар ұйымдастырған шараларға қатысу, сенім арту – көшбасшылар арасында жауапкершілікті сезіндіре түскендігі байқалады.

*Ұлытау облысы білім басқармасының Жезқазған қаласы білім бөлімінің
«Балалар мен жасөспірімдер шығармашылық орталығының әдіскері
Жасынбекова Умитжан Жасынбековнаның тәжірибесінен*

Негізі: «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы және құндылықтары
«Әншуақ» жобасы

Идея авторы: Жасынбекова Умитжан Жасынбековна -Ұлытау облысы білім басқармасының Жезқазған қаласы білім бөлімінің «Балалар-жасөспірімдер шығармашылық орталығының әдіскері

Жоба тақырыбы: «Әндегі балалар әлемі» подкаст жобасы

Өзектілігі: Білім беруді цифрландыруды іске асырудағы артықшылықтарымен қатар оқушылардың әлеуметтенуінің төмендеуіне, сөйлеу тілі (тыңдалым, айтылым, жазылым, оқылым) дағдыларының меңгерілуіне тигізетін әсірінің болуы.

Оқушының сөйлеуі неғұрлым бай және дұрыс болса, оған өз ойын жеткізу оңайырақ болады. Балалармен және ересектермен қарым-қатынасы неғұрлым мазмұнды және қанағаттанарлық болса, олардың психикалық дамуы соғұрлым белсенді болады.

мақсаты: балаларға арналған әндердің өңірлік авторларының (ақын, композитор) шығармашылығын дәріптеу және талантты балаларды анықтау.

міндеттері:

- балаларға арналған әндерді насихаттау;
- сөйлеу дағдыларын жетілдіру;
- оқушылардың тіл мәдениетін дамыту;
- оқушылардың медиасауаттылығын қалыптастыру;
- оқушылардың белсенділіктерін арттыру;
- әлеуметтік желілерге жариялау;
- # әншуақ қаралым жинау және үздік подкаст жасаған білім беру ұйымының тәжірибесін тарату.

Жаңашылдығы: білім беру үдерісін цифрландыруды «Әндегі балалар әлемі» жобасында іске асыру.

күтілетін нәтижелер:

- балаларға арналған әндер насихатталады;
- оқушылардың сөйлеу дағдылары жетілдіріледі;
- оқушылардың тіл мәдениеті дамиды;
- оқушылардың медиасауаттылығы қалыптасады;
- оқушылардың белсенділіктері артады;
- әлеуметтік желілерге жарияланады.

- # әншуақ қаралым жинайды және үздік подкаст жасаған білім беру ұйымының тәжірибесі таратылады.

Іске асыру уақыты:

- 1- кезең 2024 жыл қазан Start-up
- 2- кезең 2024 - 2025 практика
- 3- кезең 2025 қорытынды қараша (анализ, мониторинг)

Іске асырушылар: Ұлытау облысының білім беру ұйымдарының «Мектеп парламенттері»

Әлеуметтік серіктестер: балаларға арналған әндер авторлары (ақын, композитор), музыкалық колледж, филармония

Практикалық маңыздылығы: оқушылар сөйлеу мәдениеті мен медиасауаттылық бойынша білімдерін тәжірибеде қолданады.

Зерттеу әдістері: әңгіме, бақылау, салыстыру, анализ, жобалау.

Ерекшеліктері: білім беру үдерісін цифрландыруды мақсатты қолдану. БАҚ, мәдениет, әдебиет, өнер тақырыптарының кіріктірілуі.

Подкаст түсіру алгоритмі:

1-қадам. Подкаст идеясын ойлап тауып, форматын таңдаңыз

Подкаст идеясы, тақырыбы, сценарийін ойлап табыңыз. Команда құрамын нақтылау : жүргізуші, бейнежазбаға түсіруші және монтаж жасаушы, әлеуметтік желіге жариялаушы. Шақырылатын қонақты анықтау, подкастқа түсуге шақыру, құрмет көрсету (қоңырау шалып келісу, электронды шықыру дайындау). Подкаст қонағымен тақырып және сценари мазмұны жайлы сөйлесу.

2-қадам. Подкасты шығару жоспарын жазыңыз

Идеяның қаншалықты перспективалы және ауқымды екенін түсіну үшін түсірілім алдында ең бірінші шығарылым жоспарын жасаған дұрыс.

Шығармашылық тұйыққа тірелмеу үшін, бастамас бұрын эпизод тақырыптарын, шамамен мазмұнын және подкаст кейіпкерлері мен эпизод кейіпкерлерін жазып алыңыз. Тоқсанына неше түсірілім болады? қандай балалар әндерінің өлеңдері мен композиторларын шақырасыз? Қандай форматта өтеді? Неше сағаттық түсірілім болады?

3-қадам. Құралдар мен бөлмені дайындаңыз

Подкаст жасау үшін қымбат жабдық сатып алудың қажеті жоқ. Дыбысты гарнитура немесе смартфон арқылы жазуға болады. Смартфон - подкастты бірінші рет іске асыру үшін тамаша нұсқа. Бастапқыда диктофонға жазу сапасы жеткілікті. Микрофон қолдансаңыз өте жақсы болады. Ең бастысы – бөлмені дайындау. Жалпы, кез келген шағын бөлме подкаст жазуға қолайлы. Бөлменің эстетикалық жағдайы мен тазалығына назар аударыңыз. Бөлемде жұмсақ жиһаздың болғаны абзал. Пластик көшедегі дыбыстардың кедергі келтіруіне жол бермейді, ал жиһаз бөгде шуды басады. Эстетикалық әдемілік үшін бөлме гүлдері немесе басқа да заттарды қолданыңыз.

Жазу алдында микрофонды тексерген дұрыс - дауысыңызды жазып, смартфоннан қай қашықтықта дыбыс жақсырақ екенін тыңдаңыз. Әрбір динамик үшін бөлек микрофон ыңғайлы. Әрбір динамиктің жеке микрофоны болғаны дұрыс. Бұл жағдайда әрбір дауыс жеке аудио трекке жазылады - бұл өңдеуді жеңілдетеді.

4- Подкастты жазып алыңыз және өңдеңіз

Подкаст қонағымен алдын ала дайындалған бөлемде дайын сценарий бойынша сұхбат жүргізіңіз. Бейнежазбаға жазыңыз.

Тағы бір нұсқа - Zoom арқылы барлығын қашықтан орындауға болады. Содан кейін жазбаны өңдеу ғана қалады.

Монтаж жасау бағдарламалары. Барлық дауыстарды жазып алғаннан кейін, таралымы көп, қызықты, жинақы подкаст болуы үшін оларды бір трекке біріктіріп, қажет емес нәрселерді алып тастау керек. CapCut, InShot, VN т.б

5-қадам. Музыка мен дыбыстарды қосыңыз

Кіріспеде музыканы пайдалансаңыз, подкаст қызықтырақ және есте жақсы сақталады. Бұл сіздің подкастыңызды басқалардан ерекше етеді және эпизодтың атмосферасын жеткізеді. Ұзақ әңгімені блоктарға бөлу үшін (шағын музыкалық кірістірулер) үзілістерді қолданыңыз.

6-қадам. Подкаст жасаңыз

Жазып, өңдегеннен кейін, подкасттың атын, сипаттамасын және мұқабасын табу ғана қалады. Тақырыбына ән тақырыбы немесе есте қаларлық болу үшін түпнұсқа атауы «Әндегі балалар әлемі» деп жазыңыз .

Подкасттарды орналастыратын қызметтерде сізге мұқаба суреті қажет болады - бұл тақырып суреті. Бұл басқа жұмыстардан ерекшеленуге көмектеседі.

Мұқаба подкасттың көңіл-күйін білдіруі керек. Ол шағын өлшемде көрінеді, сондықтан мұқабаға бір үлкен элемент қосып, тақырыпты үлкен етіп жазған дұрыс.

7-қадам: Подкастты жариялаңыз

Подкастты Facebook Instagram т.б. мектептің әлеуметтік желілердегі парақшасына # әншуақ жариялап, қаралым үшін қажетті ұйымдарды белгілеңіз.

P.S.: Тіл мәдениеті мен медиа сауаттылықты сақтау.

«Тіл – ойдың айнасы»

Тіл мәдениеті – әдеби тілдің нормасы мен оның дамуын, сөйлеу тілімен қарым-қатынасын зерттейтін тіл білімінің саласы. Тіл мәдениетінің тіл білімінің басқа салаларынан айырмашылығы – оның күнделікті өмірде тілді қолдану, жазу, сөйлеу мәдениетімен тығыз байланыста болатындығында.

Тіл мәдениеті дегеніміз – коммуникативтік қарым-қатынас кезінде тілдік тәсілдерді дұрыс ұйымдастырып, белгілі бір тәртіппен жүйелі қолдану.

Тіл мәдениеті тілдік норманың 3 түрін қамтиды:

тілдік норма (лексикалық, сөзжасамдық, грамматикалық, дыбысталу нормасы);

этика – сөз нормалары (сөйлеу этикасының ережелері);

коммуникативті норма (сөйлеу қарым-қатынасының тиімділік қағидалары).

<https://kk.wikipedia.org/wiki/>

Медиа сауаттылық – адамдарға ақпаратты пайдалануға, сараптауға, бағалауға және медианың әртүрлі жанрында, формасында хабарламалар жасауға мүмкіндік беретін дағдылар мен шеберліктің жиынтығы.

Медиа сауаттылық (Media literacy education) адамдарға мынандай мүмкіндіктер береді:

- ойлау, сараптау, бағалау, не көріп, нені тыңдап немесе не оқып жатқаны туралы сұрақтар қою;
- насихат, цензураны анықтау;
- медиа орнатуға ұмтылып жатқан құндылықтарды жеке басыңның құндылықтарымен салыстыру;
- тәуелсіз медианы өз бетінше жасау, өзінді белсенді, жауапкершілігі мол, талғампаз азамат ретінде ұстау.

<https://egemen.kz/article/280048-mediasauattylyq-%E2%80%93-zamannynh-basty-talaby>

Жоба атауы: «Әндегі балалар әлемі» подкаст

Подкаст тақырыбы:

Подкаст түрі: интервью (сұқбат)

Подкасты түсірген оқушылар аты-жөні _____
Журналист _____
Техникалық сүйемелдеуші _____
Сценарийін жазған _____
Монтажын жасаған _____
Әлеуметтік желіге жариялаған _____

Үлгі:

Подкаст сценаріі

Журанлист : Қайырлы күн, _____ қонақ аты-жөні _____

Шақыртуымызды қабыл алғаныңызға рақмет.

Қонақ: Қайырлы күн!

Журналист: Бүгінгі біздің студиядағы сұқбат балалар тақырыбына арналған әндер жайында болмақ. Сіздің шығармашылығыңызбен танысып, осы бағытта бізге, балаларға, арнап, көптеген әндер жазғаныңыз үшін мектебіміздің оқушылары атынан алғыс білдіремін!

Қонақ: рақмет

Журналист: Балаларға арналған (өлең, ән) әндеріңізді қашаннан бастап жаза бастадыңыз? Бұл бағытты таңдауыңызға не себеп болды?

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: Ең бірінші жазылған әніңіздің шығу тарихын айтып берсеңіз.

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: Балаларға жазылған әндердің насихатталуы қалай жүруде?

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: Өз туындыңызды жазғаннан кейін оны орындауға кімдерге ұсыныс жасайсыз?

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: сіздің әндеріңіздегі балалар әлемі қандай?

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: Қазір қоржыныңызда балаларға арналған қанша әндеріңіз бар?

Қонақ: өз жауабын айтады.

Журналист: Керемет. Өте мазмұнды әңгімеңіз үшін алғыс айтамын.

Қонақ: өз жауабын айтады.

*Абай облысы Инновациялық-әдістемелік орталығының тәрбие бөлімінің
басшысы Абдухамитов Айдар Абдихатұлы,
Абай облысы педагогикалық қызметкерлерінің ардагерлер кеңесінің
төрайымы Ахметова Мәдениет Медеуханқызының тәжірибелерінен*

**Абай облыстық педагог қызметкерлерінің ардагерлер кеңесінің
және Инновациялық-әдістемелік орталықтың тәрбие бөлімінің
«Ханшайымдар бағы» бірлескен жобасы**

Жобаның өзектілігі

Қазіргі өмір жағдайында қыздар жаңа әлеуметтік проблемалар туындайтын халық тобын білдіреді, (мысалы, қалаусыз жүктілік пен түсік түсіру санының өсуі, оқудан жалтару, қаңғыбастық, құқық бұзушылықтар мен қылмыстар, суицид пен буллинг, сондай-ақ қыздардың өздеріне қатысты зорлық-зомбылықты қолдану). Біздің ғасыр-ақпараттық технологиялар мен акселерация ғасыры. Көптеген ғалымдар қазіргі қыздардың физикалық дамуы ғана емес, олардың психикасы да өзгеріп, оларды тәрбиелеу процесі күрделене түскенін атап өтті.

Ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде қыздың әлеуметтік тәрбиесі қоғамның болашағы үшін ерекше маңызға ие, өйткені оның елдің бүгінгі мен болашағындағы әлеуметтік прогреске қосқан үлесі, қиын өмірлік жағдайлардан шығу мүмкіндігі физикалық, интеллектуалдық, рухани-адамгершілік даму деңгейіне байланысты. Қыздармен әлеуметтік-педагогикалық жұмыс бағыттарының бірі - Ата-аналармен жұмыс істеудің инновациялық моделі-аймақтың әр мектебінде құрылған Ата-аналарды психологиялық-педагогикалық қолдау орталығы.

Бұл орталықта әжелер мен аналар мен келіндердің Кеңестері құрылды, олардың мақсаты - мектеп қыздарын ересек өмірге дайындау, оларда жалпыадамзаттық қасиеттерді, салауатты өмір салтын қалыптастыру. Құрылған кеңестерді тәрбиелеудің белсенді формалары мен әдістері қыздарда өмірдің өзін-өзі анықтауын, болашақ мамандықты тандауға деген қызығушылықты қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар жоспарлау мен түзетуді қол жетімді және түсінікті құралдармен қамтамасыз етуге, сондай-ақ олардың болашақ перспективаларын жүзеге асыруға бағытталған.

Абай облысында ,,,,, оқушының ішінде ,,,,, қыздар, оның ішінде бастауыш сыныптарда -,,,, орта буын сыныптарында -,,,, аға буын оқиды -,,,, (қыздар туралы толық статистика)

Қыздарды тәрбиелеуде төмендегі проблемалар бар:

* Ана мен әкенің сүйіспеншілігі мен қамқорлығының болмауы немесе ата-ананың гипер қамқорлығы мен немқұрайлылығы.

* Отбасында талаптардың бірлігінің болмауы-қыздардың өзіндік еріктің артық болуының, қыңырлығының маңызды себептерінің бірі.

* Балалардың тәуелсіздігінің болмауы, жалқаулық пен тәуелділігі, патриотизм мен ұжымшылдықтың төмен деңгейі.

* Материалдық байлық бойынша құрдастарына деген көзқарасы (бай – кедей).

* Гаджеттерге деген құштарлық, теледидар мен әлеуметтік желілердің теріс әсері.

* Оқуға деген ынтаның болмауы, білім беру бағдарламаларының күрделілігі.

* Ата-аналар мен балалар арасындағы эмоционалды жақындық пен түсіністіктің болмауы.

* Қыздарда эстетикалық талғамның болмауы, отбасылық және ересек өмірге дайындықтың нашарлығы.

Білім мекемелерінде қыздармен тәрбие жұмысындағы олқылықтарды жою бойынша мақсатты және нәтижелі жұмысты ұйымдастыру үшін

«Ханшайымдар бағы» жобасы әзірленді, онда ата-аналарды психологиялық-педагогикалық қолдау орталығының, атап айтқанда Әжелер, Аналар мен Жеңгелер кеңесінің жұмысының инновациялық мақсатты моделі енгізіледі.

Жобаның мақсаты: жалпыадамзаттық және ұлттық дәстүрлер, отбасындағы және қоғамдағы қазіргі заманғы мінез-құлық нормалары негізінде қыздарды тәрбиелеудің бірыңғай жүйесін құру.

Жобаның міндеттері:

Дамыту:

1. Икемділікті (жағдайға әр түрлі жағынан қарау, келісімге келу мүмкіндігі).

2. Даналықты (тыныштық, парасаттылық).

3. Өзіне және өз күшіне деген сенімділік (өз пікірін қорғауға, қиындықтарды жеңуге, жаңаға ұмтылуға дайын болу).

4. Пысықтықты (үйді таза ұстау, түрлі тағамдар дайындау мүмкіндігі).

5. Мейірімділік пен жауаптылықты (жақындарына, әлсіздеріне, мұқтаждарына көмектесуге және қамқорлық жасауға дайын болу).

6. Өз-өзіне сенімділікті (шешім қабылдаудағы және оларды жүзеге асырудағы дербестік).

7. Сүйіспеншілікті беру және қабылдау қабілеті.

8. Эмоционалды еркіндікті (эмоцияларды басу емес, сезіну құқығын беру).

9. Физикалық және психикалық денсаулықты (өзін-өзі күту, дене мен жанның сұлулығын сақтау қабілеті).

10. Білімділікті (көзқарастың ауқымдылығы, әңгімені қолдай білу)

Тәрбиелеу

1. Патриотизм және азаматтық сезімдерін;

2. Адамгершілік қасиеттерін: махаббат, мейірімділік, жанашырлық;
3. Мінез-құлықтың эстетикалық және этикалық нормаларын.

Жобаны іске асыру кезеңдері: 2024 жылғы қараша-2025 жылғы қараша

1. Ұйымдастыру – қазан 2024 ж
2. Аралық – тоқсан сайын
3. 2025 жыл қараша – қорытынды

Жоба командасының жетекшісі: Абдухамитов Айдар Абдихатұлы, Инновациялық-әдістемелік орталығының тәрбие бөлімінің басшысы

Жобаны үйлестіруші: Ахметова Мәдениет Медеуханқызы, Абай облысы педагогикалық қызметкерлерінің ардагерлер кеңесінің төрайымы

Қалалық/аудандық ардагерлер кеңесінің төрайымдары

Жоба командасының кураторы: мектеп директорлары

Жоба командасының әкімшілігі: директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Жоба командасының мүшелері:

- Тәрбие ісі жөнінде мектеп директорының орынбасары
- Мектептің Ардагерлер кеңесінің төрайымы/ төрағасы
- Әжелер кеңесінің басшысы
- Аналар кеңесінің басшысы
- Жеңгелер кеңесінің басшысы
- сынып жетекшілер
- мектептің әлеуметтік педагогы
- мектеп психологы
- мектептің медицина қызметкері

Жобаға қатысушылар: оқушылар-мектептің қыздары, ата-аналар, педагогтер және ардагерлер

Жобаның стейкхолдерлері: қоғам қайраткерлері, кәсіпкерлер, мемлекеттік қызметкерлер және мәдениет, білім, спорт қызметкерлері.

Жобаны енгізудің негізгі іс-шаралары (ұсыныс ретінде)

Рет саны	Іс-шаралар	Мерзімі	Мақсатты аудитория	Жауапты	Кері байланыс	Күтілетін нәтижелер
I. Ұйымдастыру іс-шаралары						
1	Жобалық команданы құру	қазан	Команда мүшелері	Мектеп директоры	тізім	Жобаны іске асыру үшін команда құрылады
2	Куратордың қатысуымен жобалық топтың ұйымдастырушылық отырысын өткізу, онда жобаны таныстыру және жобалық рөлдерді	қазан	Команда мүшелері	Мектеп директоры	Хаттама	Жоба командасының мүшелеріне жобадағы рөлдері бөлініп беріледі

	бөлу, жобаны іске асырудың негізгі іс-шараларын талқылау					
3	Жобалық топқа белгілі бір критерийлер бойынша әр сыныптағы қыздарға жалпы психологиялық-педагогикалық сипаттама беріледі	қазан	Сынып Қыз балалар	Психолог Әлеуметтік педагог Сынып жетекшілері	Психологиялық карта	Сынып қыздарына қысқаша психологиялық картасы жасалады.
II. «Қызының әдемілігі-ананың әдеттерінен» бағыты						
1	«Қызының әдемілігі ананың әдеттеріне байланысты» косметологпен кездесу	қараша	9-11 сынып қыздарының аналары	Жеңгелер кеңесі	Фото, бейнебаян	Аналар күнделікті теріге, шашқа күтім жасауды үйреніп, қыздарына үйретеді.
2	«Дұрыс тамақтану деген не? Артық салмақ неден пайда болады?»- медицина қызметкерімен кездесу	қараша	5-11 сынып қыздарының аналары	Аналар кеңесі	Фото, бейнебаян	Аналар қолда бар өнімдерден дұрыс тамақтану ережелерін сақтау үшін мәзірді қалай дұрыс жасау керектігі туралы ақпарат алады.
3	«Спорт-бұл сымбаттылық, әсемдік және сұлулық»- челлендж, яғни бір ай бойы аналар мен қыздары таңертеңгілік немесе кешкілік жаттығулар жасап, бейнеролик көрсетіп, челленджге	желтоқсан	4-11 сыныптың аналары мен қыздары	Аналар кеңесі	Фото, бейнебаян	Спортпен және дене шынықтырумен айналысу, отбасында салауатты өмір салтын ұстану дағдыларын қалыптастыру.

	қатысады					
III. «Әжемнің құпиясы- анамның кеңесі» бағыты						
1	«Әжемнің құпиялары» акциясын өткізу, оның мақсаты - ұлттық тағамдармен танысу	қантар	9-11 сыныптың қыздары	Әжелер кеңесі	Фото, бейнебаян	Жоғары сынып оқушыларын а бір ай бойы ұлттық тағамдарды дайындаудың құпиялары үйретіледі
2	Тәжірибелік көрсетіліммен ұлттық тағамдарды зерттеу және дайындау бойынша «Әжеден не үйрендім?» бейнеконкурсын өткізу. «Әженің құпиялары» акциясының қорытындысы	ақпан	9-11 сыныптың қыздары	Әжелер мен аналар кеңестері	бейнебаян	Байқау «Әжемнің құпиялары» акциясын қорытындылауға көмектеседі
3	«Аптасына бір күн мен кішкентай аспазмын» бейне байқауы, мақсаты: ас үйдегі өзінді ұстау ережелерін, жас ерекшеліктеріне сәйкес келетін тағамдарды, аспаздық өнімдерді дайындауды үйрету	наурыз	4-7 сыныптарының қыздары	Әжелер, аналар және жеңгелер кеңестері	бейнебаян	Мектептің орта буын оқушыларын а ас үйдегі өзін дұрыс ұстау ережелеріне, соның ішінде қауіпсіздік шаралары үйретіледі, сонымен қатар аз шығынды аспаздық өнімдерден тез дайындалатын тағамдарды дайындауды үйренеді
4	«Инені дұрыс ұста» бейне сабақтарының апталығы (тігіншіні шақыруымен	наурыз	5-11 сынып қыздары	Әжелер, аналар және жеңгелер кеңестері	Қыз балаларды қарапайым тігу дағдыларына үйрету	Қыз балаларды қолмен тігудің әртүрлі түрлерінде

	өткізудің мүмкіндігі бар)				бойынша бейне сабақтар өткізу	инені дұрыс ұстауды үйренеді
IV. «Киіміне қарап қарсы алады - ақыл-ойына қарап шығарып салады» бағыты						
1	Аналар арасында анонимді сауалнама жүргізу: «Қызымның қандай қасиеттерін түзеткім келеді?», сауалнама нәтижелеріне талдау жүргізу, аналарды бірдей мәселелер бойынша топтастыру	наурыз	5-11 сынып қыздарының аналары	Жоба командасы	Сауалнамалар	Анонимді сауалнама жүргізу кезінде командасы ата-аналардың отбасындағы қыздарды тәрбиелеудегі ең маңызды мәселелерін анықтау.
2	Әр топпен қаланың тәжірибелі психологтарының қатысуымен анонимді сауалнама нәтижелері бойынша аналармен кездесу циклін өткізу	сәуір	5-11 сынып қыздарының аналары	Жоба командасы	Фото, бейнебаян	Қала психологтары тарапынан ағарту жұмыстарын жүргізу арқылы аналарға қыздарына деген көзқарасын қалыптастыруға көмектеседі.
3	«Қазіргі келіндер қандай болуы керек?»- іс-шаралар циклі	Мамыр (Отбасы күні)	10-11 сынып қыздары	Жеңгелер кенесі	Фото, бейнебаян	Іс-шаралар барысында жеңгелер 10-11 сыныптарда пайдалы практикалық сабақтар циклін өткізеді
4	«Менің эмоцияларым маған кедергі келтіреді» үздік психологтың бейне сабағы	мамаыр	7-11 сынып қыздары	Жоба командасы	Бейне сабақ	Бейнесабақты қарау бойынша бір күн өткізу оқушыларға өз эмоцияларын білуге

						және өз бойында ұстамдылықты тәрбиелеуге, өздерін және айналасындағыларды жақсы түсінуге көмектеседі
5	«Киіміне қарап қарсы алады - ақыл-ойына қарап шығарып салады» бағыты бойынша "Менен ең жақсы сұхбат" байқауы	мамыр	10-11 сынып қыздары	Жоба командасы	Интервью	Жоғары сынып оқушылары бейне сұхбат бере отырып, осы мақал туралы түсініктерін ұсынады, бұл оның мағынасының тереңдігі туралы ойлануға мүмкіндік береді.
V. «Киімдегі стиль-барлық жерде стиль» бағыты						
1	Пікірталас «Киімдегі заманауи трендтер. Не сәнді?»	қараша	9-11 сынып қыздары мен аналары	Жеңгелер кеңесі	Фото, бейнебаян	Пікірталас заманауи сән трендтері туралы пікірді анықтауға көмектеседі, бұл оқушыларға эстетикалық талаптарға сәйкес келетін киімді таңдау ережелерін, түс стилін дұрыс таңдауды үйретуге көмектеседі.
2	«Талғам және эстетика сабақтары» киім эстетикасы.	желтоқсан	4-8 сынып қыздары мен аналары	Аналар кеңесі	Фото, бейнебаян	Сабақтар қыздардың жақсы талғамын

	Киімге қойылатын талаптар"					тәрбиелеуге, оқу мотивациясын қалыптастыруға көмектеседі.
3	«Киім түрлерін көрсету» байқауын өткізу (классикалық, спорттық, фольклорлық, джинсы, романтикалық, матрос, авангард және т. б.)	наурыз	4-11 сынып қыздары	Жоба командасы	Фото, бейнебаян	Бұл байқау қыз балаларға киім түрлерін ажыратуға және киінуді үйренуге көмектеседі
4	«Эстетика мен этиканың айырмашылығы неде?» - диспут	мамыр	7-11 сыныптар	Жоба командасы	Фото, бейнебаян	Диспутта эстетика мен этикалық норма туралы айтылады. Әдемі киім киіп дарақылық көрсететін қыздардың тәртібі туралы айтылады.
VI. «Шығармашылық үйден - шығармашылық елге» бағыты						
1	Бұқаралық іс – шараларға, конкурстарға ешқашан қатыспаған қорқақ және ұялшақ қыздардың таланттарын ашу бойынша онлайн-акция: "Әу демейтін қазақ жоқ! (бейнебаянды орналастыру)	ақпан	4-11 сыныптың қыздары мен аналары	Жоба командасы	Бейнебаян	Акция ешқашан бұқаралық іс-шараларға, конкурстарға қатыспаған қорқақ және ұялшақ қыздардың талантын ашуға көмектеседі, бұл оларға адамдардың алдында ұялшақтықты жеңуге көмектеседі.
2	«Менің болашақ	наурыз	9-11 сынып	Жоба	Фото,	Көрме

	мамандығым» Халықаралық әйелдер күніне арналған қыздар суреттерінің көрмесі		қыздары	командасы	бейнебаян	эстетикалық талғам мен түстерді үйлестіру қабілетін дамытады, өз ойын білдіруге үйретеді.
3	Қолданбалы қолөнердің эртүрлі түрлерін оқыту мақсатында қыздарға арналған әжелер, аналар, жеңгелер өткізетін "Жүрек қалауы" қолөнер сабақтары	сәуір	5-8 сынып қыздары	Жоба командасы	Фото, бейнебаян	Сабақтар қыздарға сұлулық сезімін дамытуға, шыдамды және табанды болуға көмектеседі

Күтілетін нәтиже:

Бұл шағын жоба арқылы қыз балалар :

- Қыз балалар бір-бірлеріне тиісінше уақыт бөледі;
- мінез-құлықты тәрбиелейді;
- тәжірибе жинақтайды.
- Қылықты қыздар тәрбиеленеді;

Нәтижесінде адамгершілік, мейірім, білім, құрмет, жауапкершілік, теңдік құндылықтары мен эмоционалды интеллектіге негізделген «Ханшайымдар бағы» жобасы:

- мектеп- оқушы-ата-ана қарым-қатынасындағы өнімділік;
- Қыз балаға тән қасиеттерді бойына жинақтау;
- Әже-ана-қыз бала сабақтастығының жалғасын үйлестіру;

*Абай обдасы Семей қаласы әкімдігінің «№16
Төлеубай Аманов атындағы жалпы орта білім беру
мектебінің мұғалімі Аубакирова Арайлым
Сакеновнаның тәжірибесінен*

**Жобаның атауы: «Эмпатия іс жүзінде: Мейірімділікке негізделген
сынып қауымдастығын құру»**

Білім беру үдерісінің маңызды аспектілерінің бірі – оқушылар арасында оң әлеуметтік және эмоционалдық қарым-қатынастарды қалыптастыру. Қазіргі таңда білім беру жүйесі тек академиялық білім берумен шектелмей, оқушыларды қоғамда өмір сүруге қажетті әлеуметтік және тұлғалық дағдылармен қамтамасыз етуді де көздейді. Алайда, көптеген мектептерде буллинг, агрессия және оқшаулану сияқты мәселелер оқушылардың психологиялық саулығына кері әсерін тигізеді. Мұндай жағымсыз құбылыстардың алдын алу үшін эмпатия мен мейірімділікке негізделген қарым-қатынас дағдыларын дамыту өте маңызды.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында оқушы ұжымын дамытуға және нығайтуға, жеке тұлғаның дамуына қолайлы білім беру ортасын құруға бағытталған сынып жетекшінің тәрбие жұмысының шығармашылық жобасы «Эмпатия іс жүзінде: Мейірімділікке негізделген сынып қауымдастығын құру» жобасы осы өзекті мәселелерді шешуге бағытталған. Жоба аясында эмпатияны дамыту арқылы оқушыларды бір-біріне түсіністікпен, сыйластықпен қарауға, жанашыр болуға үйрету көзделеді. Мейірімділікке негізделген сынып қауымдастығын құру – оқушылардың әлеуметтік дағдыларын жетілдіріп қана қоймай, сыныпта өзара қолдау, достық пен ынтымақтастық атмосферасын қалыптастырады. Жоба мектеп қауымдастығында тек оқу процесін жақсартып қана қоймай, оқушылардың жалпы эмоционалдық әл-ауқатын көтеруге және тұлғалық дамуына ықпал етеді.

Осылайша, бұл жоба эмпатия мен мейірімділікті мектеп өмірінің маңызды бөліктері ретінде енгізуді мақсат етіп, білім беру үдерісінің жаңа қырларын ашады.

Жоба атауы: «Эмпатия іс жүзінде: Мейірімділікке негізделген сынып қауымдастығын құру»

Мақсаты – қоғамдағы буллинктің алдын-алу мақсатында оқушыларға эмпатия, ынтымақтастық және өзара сыйластықтың маңыздылығын түсінуге ықпал ету.

Миссиясы:

1. Эмпатияны дамыту;
2. Әлеуметтік жауапкершілікті арттыру;
3. Коммуникация дағдыларын жетілдіру;
4. Инклюзивтікті арттыру;
5. Топтық қолдауды нығайту;

Жоба жетекшісі: Аубакирова Арайлым Сакеновна

* Кеңесшілер: Ажгожина Маржан Даутбековна, Сапышев Тілек Отанұлы

* Ата-аналар: Смагулова Д. Т – ата-аналар комитетінің төрайымы, Саукенова К.З – қамқоршылық кеңісінің мүшесі, Кокежанов Е.А – әкелер мектепбінің мүшесі, Кокежанова Д.Г – аналар кеңесінің мүшесі.

*Оқушылар: 7 «А» сыныбы 24 оқушы

ОРЫНДАЛУ МЕРЗІМІ:

2024-2027 жылдар аралығында жүзеге асырылады.

2024-2025 оқу жылы: оқушыларды педагогикалық қолдау және бағыттау.

2025-2026 оқу жылы: «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» негізінде эмпатияның рухани аспектілері, өзара қолдаудың және сыйластықтың құндылықтарын дамыту.

2026-2027 оқу жылы: жоба барысында қол жеткізілген негізгі нәтижелерді талдап, эмпатияны әрі қарай дамыту үшін жаңа жобалар мен іс-шараларды жоспарлау.

ЖОБАНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ: Қазіргі заманда мектептегі оқушылар арасында әлеуметтік байланыстардың әлсіреуі, агрессия, буллинг және эмоционалдық оқшаулану сияқты мәселелер жиі кездеседі. Бұл балалардың психологиялық саулығына ғана емес, оқу үлгеріміне және жалпы мектептегі атмосфераға теріс әсер етеді. Осындай жағдайда оқушылар арасында эмпатия мен мейірімділік қағидаттарын дамыту – аса маңызды міндет.

«Эмпатия іс жүзінде: Мейірімділікке негізделген сынып қауымдастығын құру» жобасы қазіргі білім беру жүйесіндегі маңызды қажеттілікті шешуге бағытталған. Оқушылар арасындағы қарым-қатынасты нығайту, өзара түсіністік пен қолдауды арттыру арқылы мектеп ортасын психологиялық тұрғыдан қауіпсіз әрі қолайлы етуге болады. Бұл жоба оқушыларға тек академиялық білім ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды қалыптастыруға көмектеседі.

Эмпатияны дамыту балаларды жауапкершілікті, өзара көмек көрсетуді, өзгелердің сезімдеріне құрметпен қарауды үйретеді, бұл болашақта олардың тұлғалық және кәсіби дамуына оң ықпал етеді. Жобаның өзектілігі – оқушыларды мейірімділікке тәрбиелеу арқылы мектеп қауымдастығында эмоционалды тұрақтылықты орнату, келешекте қоғамдағы жағымды өзгерістердің негізін қалау.

ӘЛЕУМЕТТІК СЕРІКТЕСТІК:

• Абай облысының білім басқармасы, Семей қаласының білім бөлімі; №16 Төлеубай Аманов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп;

• Абайдың «Жидебай-Бөрлі» қорық-мұражайы;

• Абай атындағы орталық кітапхана;

• Абай облысы білім басқармасының «Өңірлік психологиялық қолдау әдістемелік орталығы» КММ

• Қайырымдылық ұйымдар;

• Жергілікті БАҚ өкілдері (радио, телевизия. Газет-журналдар, блогерлер)

• Ата-аналар қауымдастығы (мектептегі ата-аналарды қолдау орталығы, даналық мектебі)

БАҒЫТТАРЫ:

1. Эмпатия мен мейірімділік негіздері
2. Сынып қауымдастығында мейірімділік пен эмпатияны дамыту
3. Мейірімділікке негізделген іс-шаралар
4. Ата-аналардың қолдауы және бағыттауы
5. Эмпатия және мейірімділік тәжірибе жүзінде қолдану
6. «Сынып қауымдастығында Абайдың толық адам ілімін енгізу:

Эмпатия мен мейірімділіктің рөлі»

7. Өзін-өзі бағалау және рефлексия

КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ

1. **Эмпатия дағдыларының дамуы:** Оқушылардың басқа адамдардың сезімдерін түсіну, жанашырлық білдіру және өзара қолдау көрсету қабілеті айтарлықтай жақсарады. Олар өзара қарым-қатынаста эмпатияны қолдана бастайды, бұл сыныпта жағымды атмосфера орнатуға ықпал етеді.

2. **Мейірімділікке негізделген сынып қауымдастығын құру:** Сынып ішіндегі қарым-қатынас мейірімділікке, сыйластыққа және өзара қолдауға негізделеді. Оқушылар бір-біріне көмек көрсетіп, достық пен ынтымақтастыққа бейімделген орта қалыптасады.

3. **Буллинг пен агрессияның азаюы:** Эмпатия мен мейірімділік принциптерін ұстанған ортада буллинг, агрессия және қақтығыстар азаяды. Оқушылар бір-бірінің сезімдеріне құрметпен қарап, жанжалдарды шешуге ынталы болады.

4. **Оқушылардың психологиялық және эмоционалдық саулығының жақсаруы:** Эмпатияға негізделген қарым-қатынас оқушылардың эмоционалдық әл-ауқатын жақсартады. Олар өздерін қауіпсіз және қолдау тапқан ортада сезініп, бұл олардың жалпы психикалық саулығына оң әсер етеді.

5. **Сабақ үлгерімінің артуы:** Жағымды әлеуметтік орта оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырып, білімге ұмтылысын күшейтеді. Қарым-қатынастағы үйлесім мектептегі жалпы оқу үлгерімін жақсартуға мүмкіндік береді.

6. **Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру:** Оқушылар тек академиялық біліммен шектелмей, өмірлік маңызды дағдыларды, соның ішінде қарым-қатынас, жанашырлық, ынтымақтастық, тыңдау және түсіністік секілді дағдыларды меңгереді.

7. **Сыныптағы бірлік пен ынтымақтастықтың күшеюі:** Құндылықтарға негізделген сынып қауымдастығы оқушылардың ұжымдық жұмысты жақсартуға, топтық жобалар мен бірлескен іс-шараларға белсенді қатысуына ықпал етеді.

1. ЭМПАТИЯ МЕН МЕЙІРІМДІЛІК НЕГІЗДЕРІ

Мақсаты:

Оқушыларды эмпатия және мейірімділіктің негізгі ұғымдарымен таныстыру, олардың маңыздылығын түсіндіру және бұл қасиеттердің сыныптағы қарым-қатынасқа қалай әсер ететінін үйрету.

Міндеттері:

- Эмпатия мен мейірімділіктің теориялық негіздерін оқыту.
- Оқушыларға басқа адамдардың сезімдері мен эмоцияларын түсінуді үйрету.

- Эмпатияны күнделікті өмірде қолдану тәсілдерін көрсету.
 - Оқушылардың бір-біріне мейірімділік көрсетуін ынталандыру.
- «Біртұтас тәрбие бағдарламасын» негізге ала отырып:

Күнделікті:

«Ұлттық ойын-ұлт қазынасы» - асық ату, тоғызқұмалақ ойындарын ойнау арқылы мейірімділікке баулу.

«Өнегелі 15 минут» - ата-аналардың баласымен 15 минут жеке әңгімелесуі.

«Үнемді тұтыну» - суды, тамақты, энергияны тұтыну бойынша табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды әдетке айналдыру.

«Күй күмбірі» (мектептің «Мұрагер» домбырашылар ансамбліне қатысу) отаншылдық, патриоттық сезімді ояту.

Апта сайын:

«Менің Қазақстаным» әнұраны – дүйсенбі сайын

№	Іс-шара атауы	Іс-шара сипаттамасы	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
1	«Эмпатия туралы түсінік» сабағы	Эмпатия туралы презентация өткізіліп, күнделікті өмірден мысалдар талданады	Презентация, бейнематериалдар	Қыркүйек	Сынып жетекші
2	«Мейірімділік әңгімелері» («Қамқор жобасы»)	Оқушылар мейірімділік туралы әңгімелер тыңдап, оларды талқылайды	Мейірімділік пен эмпатия туралы қысқа әңгімелер	Апта сайын	Сынып парламенті: Бақыт фракциясы Жайсанбаева А., Закенова А., Мерейұлы Ж.
3	«Эмпатия тренингі»	Оқушылар эмоциялар мен жағдайларды талдап, эмпатия жаттығуларын орындайды	Эмоцияларды бейнелейтін карточкалар	Қараша	Сынып старостасы Жумагазинова Аяла
4	«Мейірімділік хаттары»	Оқушылар бір-біріне мейірімділік пен қолдау білдіретін хаттар жазады	Қағаз, қалам, конверттер	Желтоқсан	Сынып ұжымы
5	«Эмпатиялық тыңдау»	Оқушылар жұптарға бөлініп, бір-бірінің мәселелерін тыңдап, қолдау	Сұрақтар тізімі	Апта сайын	Сынып парламенті: Өзін-өзі тану фракциясы Мұратқан А,

		көрсетуге үйренеді			<i>Мухтархан А</i>
6	«Мейірімді іс-әрекеттер күні» («Еңбегі адал жас өрен» жобасы)	Оқушылар күні бойы бір-біріне мейірімді әрекеттер жасап, оларды талдайды	Күнделікті тапсырмалар	Айына 1 рет	Сынып ұжымы
7	«Эмпатия және мейірімділік қабырғасы» («SMART BALA» жобасы)	Оқушылар өз ойларын, мейірімді іс-әрекеттерін жазып, сыныптағы арнайы қабырғаға іледі	Жасанды интеллект көмегімен, қабырға газеті, қағаз, маркерлер,	Апта сайын	Сынып парламенті: Мәдениет және дебат фракциясы <i>Төлеубекова А</i> <i>Бекенова А</i> <i>Сембаева Н</i>

2. СЫНЫП ҚАУЫМДАСТЫҒЫНДА МЕЙІРІМДІЛІК ПЕН ЭМПАТИЯНЫ ДАМУ

Мақсаты:

Сынып ішінде мейірімділік пен эмпатияға негізделген орта құру, балалардың өзара қолдау көрсетуіне және түсіністікке негізделген қарым-қатынасты қалыптастыру.

Міндеттері:

- Сыныпта ынтымақтастық атмосферасын құру.
- Оқушылардың өзара қарым-қатынастарын жақсарту және қолдау көрсету дағдыларын дамыту.
- Эмпатия мен мейірімділікті тұрақты түрде көрсету арқылы сынып мәдениетін қалыптастыру.
- Бір-біріне қолдау көрсетуді тәжірибе арқылы меңгерту.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара сипаттамасы	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
1	«Мейірімділікке және эмпатияға негізделген қауымдастық құру»	Оқушылар мейірімділік пен эмпатияға негізделген идеяны топпен орындайды және талқылайды	Презентациялар, талқылау құралдары		Барлық оқушы, сынып жетекші
2	«Мейірімділік ағашы» («SMART BALA» жобасы)	Сыныпта «Мейірімділік ағашын» жасап, әр оқушының мейірімді іс-әрекетін ағаштың жапырағына жазады	Плакат, түрлі-түсті маркерлер	Апта сайын	Қамқорлық фракциясы: <i>Дауренұлы И</i> <i>Сембаев Н</i>
3	«Эмпатия күнделігі»	Оқушылар күнделікті	Жеке күнделік немесе дәптер	Күнделікті	Сынып ұжымы

		эмпатиялық әрекеттерін және эмоцияларымен бөлісетін күнделік жүргізеді			
4	«Мейірімділік және эмпатия» тренингтері	Мейірімділік пен эмпатияға арналған түрлі тренингтер мен жаттығулар жүргізіледі	Тренинг материалдары, бейнематериал	Әр тоқсан сайын	Сынып жетекші
5	«Эмпатия және мейірімділік» ойыны («Ұшқыр ой алаңы» жобасы)	Оқушылар мейірімділік пен эмпатияға арналған рөлдік ойындар мен жаттығулар орындайды	Дебат ойыны	Ай сайын	«Жалын» дебат клубының мүшелері Төлеубекова А, Бекжанова К, Сембаева Н
6	«Қолдау көрсету күні» («Еңбегі адал жас өрен» жобасы)	Әр оқушы өз достарына немесе сыныптастарына қолдау көрсететін іс-әрекеттер жасайды және оны талқылайды	Арнайы тапсырмалар	Айына 1 рет	Барлық оқушылар
7	«Мейірімділік пен эмпатия дөңгелек үстел» («Ұшқыр ой алаңы» жобасы)	Оқушылар мейірімділік пен эмпатия тақырыбында дөңгелек үстелге қатысып, өз ойларымен бөліседі	Пікір алмасу үшін дайындаған сұрақтар	Жарты жылда 1 рет	«Жалын» дебат клубының мүшелері Төлеубекова А, Бекжанова К, Сембаева Н

3. МЕЙІРІМДІЛІККЕ НЕГІЗДЕЛГЕН ІС-ШАРАЛАР

Мақсаты:

Оқушыларды мейірімділікке бағытталған түрлі іс-шараларға тарту арқылы олардың өмірде және мектепте мейірімділік көрсетуді әдетке айналдыруына ықпал ету.

Міндеттері:

- Оқушыларды мейірімділік іс-шараларына белсенді қатыстыру.
- Мейірімділікке арналған арнайы күндер мен апталықтар ұйымдастыру.
- Оқушыларға жеке және топтық мейірімділік жобаларын ұсыну.
- Қоғамға қызмет ету арқылы мейірімділік көрсету мүмкіндігін арттыру.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
---	---------------	---------	-----------	---------	---------

		сипаттамасы			
1	«Күніне бір мейірімді іс» <i>«Қамқор» жобасы</i>	Әр оқушы күнделікті бір мейірімді іс жасап, оны сыныппен бөліседі	Жеке күнделік немесе жазба парақтары	Күнделікті	Сынып ұжымы
2	«Мейірімділік хаттары»	Оқушылар өз сыныптастарына мейірімді хаттар жазады және сол хаттарды бөліседі	Қағаз, конверт, парақтар	Апта сайын	Сынып ұжымы
3	«Мейірімділік постері»	Оқушылар сынып қабырғасына мейірімділікке арналған постерлер жасап, мейірімді іс-әрекеттерді бейнелейді	Постер қағаздары, маркерлер, желім	Айыны 1 рет	Экология және еңбек фракциясы: <i>Русланқызы С., Союзбек А., Мейрамгазина Н.</i>
4	«Мейірімділік миссиясы» <i>«Қамқор жобасы»</i>	Оқушыларға түрлі мейірімділік миссиялары беріледі (мектеп ішінде немесе сыртында)	Миссияларды орындауға арналған тапсырмалар	Апта сайын	Балалар өкілдігі фракциясы Сағатбекова А Байболов А
	«Жақсылық жасау күні» <i>(«ДосболLIK E» акциясы)</i>	Оқушылар бір күн бойы тек мейірімді істер жасап, соларды талдайды	Талқыл ау сұрақтары, іс-әрекеттер тізімі	Жылына бір рет, толық күн	Сынып ұжымы
6	«Мейірімділік апталығы» <i>(Педагог психологтердің көмегімен)</i>	Бір апта бойы оқушылар мейірімділікке бағытталған түрлі іс-шаралар орындайды	Апталық жоспары, арнайы тапсырмалар	Жылына бір рет, апта бойы	Сынып жетекші, мектеп психологтері
7	«Сыныптың мейірімділік картасы» <i>(«SMART BALA» жобасы)</i>	Сынып ішінде мейірімді іс-әрекеттер картасы жасалып, әр оқушы өз мейірімді әрекеттерін картаға белгілейді	Үлкен карта, түрлі-түсті қағаз	Ай сайын	Сынып парламенті: Мәдениет және дебат фракциясы <i>Төлеубекова А Бекенова А Сембаева Н</i>

4. АТА-АНАЛАРДЫҢ ҚОЛДАУЫ ЖӘНЕ БАҒЫТТАУЫ

Мақсаты:

Ата-аналарды балалардың мейірімділік пен эмпатиясын дамыту процесіне қатыстыру және олардың қолдауын қамтамасыз ету.

Міндеттері:

- Ата-аналарды мектептегі іс-шараларға белсенді қатыстыру.
- Ата-аналарға арналған тренингтер мен семинарлар ұйымдастыру.
- Ата-аналармен тұрақты кері байланыс орнату.
- Балалардың эмоционалды дамуын қолдау үшін ата-аналарға педагогикалық қолдау көрсету.

2024-2025 оқу жылында ҚР білім беру ұйымдарында «Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы» қызметін ұйымдастыру бойынша нұсқаулығы негізінде жасалған іс-шаралар жоспары.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара атауы	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
1	«Ашық есік күні»	Ата-аналарға мектептегі оқу процесі туралы ақпарат беру, олардың белсенділігін арттыру	Презентация, сынып таныстырылымы	Жылына 1 рет	Сынып жетекші
2	«Жасөспірімді түсіну және қабылдау тәртібі» тренингі (Ата-аналардың педагогикалық қолдау орталығы)	Ата-аналарға мейірімділік пен эмпатияны дамыту жолдарын үйрету бойынша тренинг	Тренинг бағдарламасы, презентация	Жылына 1 рет	Мектеп психологы, сынып жетекші
3	«Отбасылық мейірімділік жобалары»	Ата-аналар мен балалар бірге мейірімділік іс-шараларын (қоғамдық жұмыс, көмек көрсету) жоспарлап, орындайды	Жоба нұсқаулығы	Жарты жылда 1 рет	Ата-аналар, оқушылар
4	«Бүлдіретін сыртқы әсерлерге балалардың қарсы тұруы» семинар (Ата-аналардың педагогикалық қолдау орталығы)	Мектеп психологы немесе маман ата-аналарға эмоционалды сауаттылықты түсіндіретін семинарлар өткізеді	Семинар материалдары, презентация	Жоспар бойынша	Мектеп психологы, сынып жетекші
5	«Ата-аналармен кері байланыс»	Ата-аналар өз ұсыныстарын және пікірлерін білдіріп, мектептен тығыз байланыс орнатады	Онлайн сауалнама, немесе қағаз нұсқада хат	Үнемі (қажет жағдайда)	Ата-аналар
6	«Отбасылық мейірімділік күні»	Ата-аналар мен балалар бірге	Іс-шаралар тізімі, дайындық	Жылына 1 рет, толық	Сынып жетекші,

		мейірімді іс-шараларға қатысып, тәжірибе алмасады	материалдары	күн	ата-аналар
7	«Ата-аналар клубы» (Даналық мектебі)	Ата-аналар бір-бірімен тәжірибе алмасып, балаларды тәрбиелеу тақырыбында кеңеседі	Кездесулер	Айына 1 рет	Мектеп психологы, сынып жетекші

5. ЭМПАТИЯ МЕН МЕЙІРІМДІЛІКТІ ТӘЖІРИБЕ ЖҮЗІНДЕ ҚОЛДАНУ

Мақсаты:

Оқушылардың эмпатия мен мейірімділікті күнделікті өмірде және түрлі жағдайларда қолдану қабілетін дамыту.

Міндеттері:

- Эмпатия мен мейірімділікке бағытталған практикалық жаттығулар ұйымдастыру.
- Рөлдік ойындар мен нақты жағдайларды талдау арқылы эмпатияны қолдану дағдыларын дамыту.
- Оқушылардың қоғамдық іс-шараларға қатысу арқылы мейірімділік көрсетуін ынталандыру.
- Жеке және топтық деңгейді эмпатия мен мейірімділік тәжірибесін талдау.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара сипаттамасы	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
1	«Мейірімділік пен эмпатия челленджі» («Мен буллингке қарсымын» челленджі)	Оқушылар әр аптада бір мейірімділік әрекетін орындап, сыныпта бөліседі	Челендж	Қыркүйек	Сынып жетекші, оқушылар
2	«Эмпатияға арналған рөлдік ойындар» («Ұшқыр ой алаңы» жобасы)	Оқушылар рөлдік ойындар арқылы әртүрлі жағдайларды шешіп, эмпатияны тәжірибе жүзінде қолданады	Рөлдік ойын сценарийі	Айына 1 рет	«Жалын» дебат клубының мүшелері Төлеубекова А, Бекжанова К, Сембаева Н
3	«Эмпатия және қолдау топтары»	Оқушылар шағын топтарда бір-біріне қолдау	Топтық жұмыс тапсырмалары	Айына 1 рет	Сынып ұжымы

		көрсету және эмпатияны қолдану тәжірибесін жүргізеді			
4	«Көмек көрсету күні» («Қамқор» жобасы)	Оқушылар бір-біріне немесе мектеп қауымдастығына көмек көрсетеді (көмек көрсету акциясы)	Тапсырмалар мен	Жылына 2 рет	Құқық және тәртіп фракциясы: Әске ров Е., Қуатұлы И
5	«Эмпатия шеңбері» («Шабьт» жобасы)	Оқушылар шеңберге отырып, бір-бірінің оқиғаларын тыңдап, сезімдеріне ортақтасады	Шеңбер отырысы, талқылау сұрақтары	Айына бір рет тимбилдинг	Сынып жетекші

6. «СЫНЫП ҚАУЫМДАСТЫҒЫНДА АБАЙДЫҢ ТОЛЫҚ АДАМ ІЛІМІН ЕНГІЗУ: ЭМПАТИЯ МЕН МЕЙІРІМДІЛІКТІҢ РӨЛІ»

Мақсаты: Абайдың «Толық адам» ілімі арқылы оқушыларға адамгершілік, эмпатия және мейірімділік қасиеттерін дарыту, олардың рухани-адамгершілік дамуына ықпал ету.

Міндеттері:

1. Оқушыларға Абайдың «Толық адам» ілімінің мәнін түсіндіру.
2. Эмпатия мен мейірімділік ұғымдарын адамгершілік тәрбиесімен байланыстыру.
3. Оқушылардың күнделікті өмірде жанашырлық пен мейірімділікті қолдануын дамыту.
4. Сынып қауымдастығында өзара құрмет пен түсіністікке негізделген орта қалыптастыру.
5. Өзара құрмет пен түсіністікке негізделген орта қалыптастыру.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара сипаттамасы	Ресурстар	Мерзімі (ай сайын, әр аптада)	Жауапты
1	Абайдың «Толық адам» ілімі туралы дәріс	Абайдың еңбектерін талдау, «Толық адам» ілімінің мәнін ашу	Абайдың шығармалары, Дәріс материалдары	1-апта	Сынып жетекші, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі
2	Абай шығармаларындағы	Абайдың өлеңдері мен	Әдеби мәтіндер	2-апта	Қазақ тілі мен

	мейірімділік пен эмпатияның рөлі	қара сөздерін талқылау			әдебиет пәні мұғалімі
3	Абайдың «Толық адам» ілімі негізінде сынып қағидаларын құру	Сынып ішіндегі мінез-құлық ережелерін бірге құрастыру	Қағаз, флипчарт, маркерлер	3-апта	Сынып ұжымы, сынып жетекші
4	Жанашырлық пен мейірімділікке арналған сынып акциясы	Қарттар үйіне немесе қайырымдылық іс-шарасына қатысу	Ұйымдастырылу	4-апта	Сынып жетекші, ата-аналар
5	Қорытынды рефлексия және өзін-өзі бағалау	Эссе жазу, топтық талқылау арқылы алынған тәжірибені бөлісу	Эссе жазуға арналған материалдар	5-апта	Психолог, сынып жетекші

7. ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ РЕФЛЕКСИЯ

Мақсаты:

Оқушылардың өз әрекеттерін бағалау, өзіне есеп беру және эмпатия мен мейірімділік саласындағы жетістіктерін рефлексиялау қабілеттерін дамыту.

Міндеттері:

- Оқушыларды өзін-өзі бағалауға және әрекеттерін сараптауға үйрету.
- Күнделікті және апта сайынғы рефлексия жүргізу арқылы өзіндік даму процесін бақылау.
- Эмпатия мен мейірімділік бойынша жеке мақсаттар қою және оларды жүзеге асыру жолдарын талдау.
- Рефлексия арқылы эмоционалды сауаттылықты дамыту.

№	Іс-шара атауы	Іс-шара сипаттамасы	Ресурстар	Мерзімі	Жауапты
1	«Өзін-өзі бағалау парағы»	Әр оқушы өзін-өзі бағалау парағын толтырып, мейірімділік пен эмпатия әрекеттерін бағалайды	Өзін-өзі бағалау парақтары,	Апта сайын	Сынып ұжымы
2	«Рефлексия күнделігі»	Оқушылар күнделікті немесе апта сайын өз әрекеттері мен эмоцияларын рефлексия	Жеке күнделік немесе дәптер	Күнделікті	Сынып ұжымы

		күнделігіне жазып отырады			
3	«Мейірімділік әрекеттерін бағалау»	Оқушылар өз мейірімділік әрекеттерін талдап, жетістіктері мен алдағы іс-әрекеттерін жоспарлайды	Бағалау формалары, жетістік карталары	Ай сайын	Сынып ұжымы
4	«Сыныптағы рефлексия сессиясы»	Сыныптық рефлексия сессиясында барлық оқушылар сыныптағы қарым-қатынасты, мейірімділік пен эмпатияны талқылайды	Талқылау сұрақтары, бағалау парақтары	Айына бір рет	Сынып ұжымы
5	«Жетістіктер мен сабақтарды талдау»	Әр тоқсан соңында оқушылар өткен уақыттағы жетістіктерін және алынған сабақтарын талқылайды	Бағалау критерийлері, талдау сұрақтары	Тоқсан сайын SWOT талдау	Сынып жетекші, сынып ұжымы

Бұл жобада біз сынып қауымдастығын мейірімділік пен эмпатия негізінде құрудың маңыздылығын жан-жақты қарастырдық. Эмпатия мен мейірімділік оқушылардың эмоционалдық және әлеуметтік дамуына оң әсер етіп, олардың арасындағы қарым-қатынастарды жақсартады және сыныптағы ынтымақтастықты нығайтады. Қолданылған әдіс-тәсілдер арқылы оқушылар өз эмоцияларын түсінуге, басқа адамдардың сезімдерін ескеруге және мейірімді болуға үйренеді.

Сонымен қатар, ата-аналар мен мұғалімдер арасындағы серіктестік пен қолдаудың арқасында балалардың жан-жақты дамуына жағдай жасалады. Бұл жоба тек сыныптағы ахуалды жақсартып қана қоймай, қоғамға да өз ықпалын тигізеді, өйткені оқушылар өмір бойы қолданатын құнды қасиеттерді меңгереді. Эмпатия мен мейірімділікке негізделген оқу процесі болашақта жауапты, қамқор және жанашыр азаматтарды тәрбиелеудің маңызды қадамы болып табылады.

Әлеуметтік желілерде жариялау:

https://www.instagram.com/16_mektep_semey?igsh=MWxwYnNjMmpkeHJwYw==

https://www.instagram.com/7a_16mektpepsemey?igsh=MW8wYWdqYmMxd3hkZg==

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100010386607845&mbextid=ZbWKwL>

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасын негізге алып, күнделікті, апта сайын, жыл бойы атқарылатын іс-шараларды ескере отырып, жоғарыда аталған алты бағыт бойынша жеке-жеке өткізілетін іс-шаралар жоспары жасалды.

Абай облысы білім басқармасының «Облыстық инновациялық – әдістемелік орталығы» КММ тәрбие бөлімінің әдіскері

Сләмова Жұлдыз Тұрғалиқызы

«№ 41 ЖОББМ» КММ математика, физика пәнінің мұғалімі, директордың ғылыми-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары

Лауенов Ерасыл Ерланұлының тәжірибелерінен

«TFF» (the friendly future) ЖОБАСЫ

Бүгінгі мейірімді бір ісің: келешектегі мейірімді болашақтың іргетасы

«TFF» (the friendly future) ЖОБАСЫ – өзгеге көмек көрсете отырып, қоғамды мейірімділікке бөле.

Атақты жазушы Марк Твен айтқандай, «Жақсылық — бұл, кереннің ести алатын, соқырдың көре алатын дүниесі». Жақсылық жасау — әр адамның қолынан келетін қасиет. Ол тек жекелеген адамдарға ғана емес, бүкіл қоғамға оң әсер етеді. Жақсылық арқылы біз өзімізді ғана емес, айналамызды да жақсартамыз, қоғамға үлес қосамыз. Осы тұрғыда еріктілік – адамдардың бір-біріне көмек көрсетуінің, қамқорлық пен жанашырлықтың ең жарқын үлгісі.

Еріктілік тек қоғамға пайдасын тигізіп қана қоймайды, сонымен қатар жеке тұлғаның дамуына да септігін тигізеді. Еріктілікпен айналысу арқылы адамдар өздерінің әлеуметтік жауапкершілігін арттырып, жаңа дағдыларды меңгереді, өзгелердің қиындықтарын түсінуге үйренеді. Еріктілер қызметі адамды мейірімділікке, төзімділікке және қиындықтарға дайын болуға тәрбиелейді. Қазіргі таңда еріктілер қозғалысы қоғамның әл-ауқатын жақсартуда маңызды құралға айналып отыр.

Еріктілік тек мұқтаж жандарға көмек көрсету ғана емес, қоғамның дамуы мен тұрақтылығына да өз үлесін қосатын азаматтық белсенділіктің маңызды формасы болып табылады.

× Қайырымдылық ұйымдарының қызметі көптеген еріктілердің қолдауына мұқтаж. Волонтерлік қызметті ұйымдастыру үшін, бір жағынан, қайырымдылық ұйымдарында ерікті бос жұмыс орындары құрылады, екінші жағынан, көмекші ұйымдар шеңбері және қайырымдылық қызметіне қатысушылардың ерікті корпусы құрылады, олар мұқтаж жандардың мүдделері үшін тегін еңбекке қатысуға келіседі.

× Волонтерлік қызмет – қайырымдылықтың бір түрі (мұқтаж бенефициарлардың пайдасына – адамдарға, табиғатқа берілетін көмек).

× Ерікті қызмет түсінігі көбінесе қоғамның игілігі үшін кез-келген пайдалы қызметті белгілейтін «әлеуметтік белсенділік» ұғымдарымен алмастырылады.

× Еріктілердің қызметі, ең алдымен, өздеріне көмектесе алмайтын мұқтаж жандарға (қарттық, панасыздық, мүгедектік, табиғи апаттар, әлеуметтік апаттар, апаттар) бағытталған.

Жоба авторлары:

Сләмова Жұлдыз Тұрғалиқы – Абай облысы білім басқармасының «Облыстық инновациялық –әдістемелік орталығы» КММ тәрбие бөлімінің әдіскері

Лауенов Ерасыл Ерланович- «№ 41 ЖОББМ» КММ математика, физика пәнінің мұғалімі, директордың ғылыми-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары

Жобаның негізгі мақсаты – еріктілер қызметін дамыту арқылы қоғамдағы мұқтаж жандарға көмек көрсету және азаматтардың әлеуметтік жауапкершілігін арттыру. Сондай-ақ, волонтерлік қызмет арқылы адамдардың бір-біріне деген сенімін нығайту және қоғамдағы мейірімділікті, қайырымдылықты дамытуға үлес қосу.

Жобаның міндеттері

- Еріктілік қызметін насихаттау және оған қызығушылық танытатын азаматтардың санын арттыру;
- Қоғамдағы мұқтаж жандарға еріктілердің көмегін ұйымдастыру;
- Әлеуметтік жауапкершілік пен қайырымдылық мәдениетін қалыптастыру бойынша арнайы іс-шаралар өткізу;
- Еріктілердің жұмысына қажетті дағдылар мен білімді жетілдіру үшін оқыту семинарлары мен тренингтер ұйымдастыру;
- Қайырымдылық ұйымдарымен және мемлекеттік мекемелермен ынтымақтастықты нығайтып, еріктілердің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету;
- Еріктілер қозғалысын дамытудың тұрақты механизмдерін жасау және олардың қоғамдағы рөлін арттыру;
- «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында «Қамқор» әлеуметтік жобасын жүзеге асыру арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- Адал азамат тәрбиелеу арқылы қоғамға пайдалы тұлғаны қалыптастыру;
- Өзін-өзі бақылауды дағдыландыру, жанашырлық танытуға тәрбиелеу;
- Әлеуметтік дағдыларды игеруге қолдау көрсету.

Жобаны іске асыру кезеңдері: 2024-2025 оқу жылы

Жобаға кімдер қатыса алады:

Жалпы орта білім беру ұйымының білім алушылар, техникалық және арнаулы орта білім беру ұйымдарының, ЖОО студенттері , және игілікті іс жасауға ниетті тұлғалар;

Жоба идеясы: Жалпы орта білім беретін ұйымдар мен техникалық және кәсіптік білім беру, ЖООмен ынтымақтастықты артыру, оқушылар мен студенттерді ерікті болуға, қоғамға пайдалы іс жасауға жұмылдыру;

Жобаның өзектілігі

Қазіргі заманда әлеуметтік мәселелердің көбеюіне байланысты, қоғамның әлсіз топтарына көмек көрсету және әлеуметтік жауапкершілікті арттыру өзекті мәселеге айналып отыр. Әлемде және Қазақстанда еріктілер қызметі көптеген қайырымдылық бастамалардың негізгі қозғаушы күші болып табылады. Көптеген қарттар, мүмкіндігі шектеулі жандар, табиғи және әлеуметтік апаттардан зардап шеккендер көмекке мұқтаж. Мұндай жағдайда еріктілік қоғамның әл-ауқатын арттырудың тиімді жолы ретінде үлкен маңызға ие. Бұл жоба қоғамдағы еріктілер қызметінің рөлін күшейту, әлеуметтік қолдауды ұйымдастыру және қайырымдылық мәдениетін қалыптастыру мақсатында ұсынылып отыр.

Шешу жолдары:

Қоғамдағы жауыздықтың, адамдардың бір-біріне деген сыйластық, мейірімділік, жанашырлық қасиеттерін арттыру мақсатында еріктілер жұмысы қолға алынды.

Жалпы орта білім беру ұйымдары мен техникалық білім беру, ЖОО студенттері арасынан ерікті түрде өзқалаулары бойынша еріктілік қызметке ниетті жандар іріктелді.

Еріктілермен жүргізілетін жұмыс жоспары құрылды.

Жоспар негізінде әр еріктіге тиесілі қызметі бөлінеді. Еріктілерге ерікті болуыдың маңыздылығы айтылады. Әр жасаған жақсы істерің- мейірімді болашақ құруға бір қадам екенін естен шығармау қажет.

Жоспар негізінде еріктілермен дөңгелек үстел, таныстырылымдар ұйымдастырылады.

Маңыздылығы мен тиімділігі:

Волонтерлік – бұл жай ғана әлеуметтік құбылыс емес. Тіпті, бір күнде қалыптасатын әдет немесе дағды деуге де болмайды. Бұл – көптеген адамдардың саналы түрде таңдаған өмір салты. Қайырымдылық – адамның бала кезінен бойға сіңетін қасиет. Сондықтан, өскелең ұрпақты жастайынан жақсылық жасауға тәрбиелеу – өте маңызды міндет. Осы ретте, барлық білім беру мекемелерінде тақырыптық сабақтар мен факультативтік сағаттар енгізуді ұсынамын. Қоғамға қызмет етуді зердесіне түйген ұлқыздарымыз нағыз азамат болары анық. Дана Абай айтқан «Ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек» дәл қазіргі кезеңде ауадай қажет. Бұл асыл қасиеттер волонтер қатарына қосыламын деген әрбір жастың бойынан табылады.

Тақырыптарды еріктілер клубының жетекшілері бірлесе отырып анықтайды.

Өткізілетін іс-шаралар

№	Іс-шара тақырыбы	Өткізілу формасы	Мерзімі	Жауапты
1	«Жақсылық жасаудан жарысайық»	Қайырымдылық акциясы		Еріктілер клубы мүшелері
2	«Кішкентай қадам – үлкен өзгеріс»	Балалар үйлері мен қарттар үйлеріне көмек көрсетуге бағытталған еріктілік бастамасы		Еріктілер клубы мүшелері
3	«Қайырымдылық әр жүректен»	Мүмкіндігі шектеулі жандарға арнап өткізілетін қайырымдылық жәрмеңкесі		Еріктілер клубы мүшелері
4	«Таза қала – бақытты қоғам»	Экологиялық акция		Еріктілер клубы мүшелері
5	«Қолымнан келеді»	Әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған отбасыларға көмек көрсетуге бағытталған акция		Еріктілер клубы мүшелері
6	«Еріктілік – жүректен жүрекке» –	Оқыту тренингтері мен семинарлар		Еріктілер клубы мүшелері
7	«Қайырымдылық керуені»	Қайырымдылық керуені		Еріктілер клубы мүшелері
8	«Денсаулық – зор байлық» –	Отбасылар мен қарттарға тегін медициналық		Еріктілер клубы мүшелері, Медициналық

		тексеру және кеңес беру іс-шарасы		қызмет еріктілері
9	«Жүректен шыққан сөз» –	Психологиялық қолдау көрсету жобасы.		Еріктілер клубы мүшелері
10	«Кітапханадағы еріктілер күні»	Насихаттау бастамасы		Еріктілер клубы мүшелері
11	«Бір ағаш – бір өмір» «Түлектердің ағаш егуі»	Экочелленджи		Еріктілер клубы мүшелері
12	«Жақсылық жаса – өз үлесінді қос»	Форум және конференция		Еріктілер клубы мүшелері
13	«Табиғатқа қамқорлық жасаймыз»	Акция		Еріктілер клубы мүшелері
14	«Адал азамат»	Форум		Еріктілер клубы мүшелері
15	«Жер сағаты»	Экологиялық акция		Еріктілер клубы мүшелері
16	«Үздік волонтер»	Тимбилдинг ойындары		Еріктілер клубы мүшелері

Күтілетін нәтиже:

- Жоба барысында еріктілік қызметіне қызығушылық танытатын азаматтардың саны айтарлықтай өседі;
- Еріктілердің қатысуымен мұқтаж жандарға, қарттарға, балалар үйлеріне, аз қамтылған отбасыларға және мүмкіндігі шектеулі жандарға көмек көрсету бойынша нақты нәтижелерге қол жеткізіледі;
- Қайырымдылық пен еріктілікке бағытталған іс-шаралар арқылы қоғамда мейірімділік, қамқорлық және әлеуметтік жауапкершілік мәдениеті күшейеді;
- Еріктілер оқыту семинарлары мен тренингтерге қатысып, жаңа дағдылар мен білімге ие болады;
- Қайырымдылық ұйымдарымен, мемлекеттік мекемелермен және басқа да әлеуметтік құрылымдармен тығыз байланыс орнатылады;
- Жоба шеңберінде мұқтаж жандарға көрсетілетін көмек нақты әлеуметтік мәселелерді шешуге ықпал етеді;
- Білім алушылардың әлеуметтік жауапкершілігі, азаматтық белсенділігі мен қоғамға деген көзқарасы өзгереді;
- Жоба аясында ұйымдастырылған қайырымдылық және еріктілік іс-шаралары қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік деңгейін төмендетіп, адамдардың өмір сүру сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудағы жобалық тәсіл оқушылардың көңілін көтеріп қана қоймай, оларды дамытуға мүмкіндік беретін инновациялық және тиімді әдіс болып табылады. Ол шығармашылық, сыни ойлау, коммуникативтілік және ынтымақтастық сияқты ХХІ ғасырдың негізгі құзыреттерін қалыптастыруға ықпал етеді.

Жобалық тәсілдің артықшылықтары:

Білім алушыларды белсенді тарту: жобалар білім алушыларға пассивті тыңдаушылар емес, білім беру процесінің белсенді қатысушылары болуға мүмкіндік береді.

Шығармашылық әлеуетті дамыту: жобалық қызмет шығармашылық ойлауды және стандартты емес шешімдерді іздеуді ынталандырады.

Практикалық дағдыларды қалыптастыру: білім алушылар жоспарлау, ұйымдастыру, топта жұмыс істеу, нәтижелерді таныстыру дағдыларын игереді.

Мотивацияны арттыру: жобалар оқу процесін білім алушылар үшін қызықты, әрі мағыналы етеді.

Әлеуметтену: Жобалық іс-шаралар коммуникативті дағдыларды дамытуға және әлеуметтік байланыстарды қалыптастыруға ықпал етеді.

Алайда, жобаларды сәтті жүзеге асыру үшін бірқатар факторларды ескеру қажет:

- Білім беру мекемесінің әкімшілігін қолдау.
- Қажетті ресурстардың (материалдық, ақпараттық, адами) болуы.
- Педагогтердің кәсіби құзыреттілігі.
- Білім алушыларды ынталандыру.

Мәдени-демалыс саласындағы жобалық қызметті дамыту перспективалары мыналармен байланысты:

- *Цифрлық технологияларды қолдану*: виртуалды және кеңейтілген шындық, мобильді қосымшалар, онлайн платформалар жобаларды құру және ұсыну мүмкіндіктерін кеңейтеді.

- *Пәнаралық интеграция*: жобалар әртүрлі оқу пәндерінен білімді біріктіре алады, бұл тұтас дүниетанымды қалыптастыруға ықпал етеді.

- *Сыртқы серіктестермен ынтымақтастық*: мәдени мекемелермен, мұражайлармен, театрлармен өзара іс-қимыл жобаларды іске асыру мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Жобалық тәсіл білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастырудағы перспективалы бағыт болып табылады. Бұл оқу процесін қызықты әрі тиімді етіп қана қоймай, білім алушыларды қазіргі қоғамдағы өмірге дайындауға мүмкіндік береді. Алайда, жобаларды табысты іске асыру үшін жүйелі тәсіл, әкімшіліктің қолдауы және педагогтердің жоғары кәсібилігі қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына Жолдауы – 2 қыркүйек, 2024 жыл.

2. Sahlberg, P. (2015). *Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?*. New York: Teachers College Press.

3. Simola, H. (2005). The Finnish Education Miracle: A Historical and Sociological View. *Comparative Education*, 41(4), 455-470.

4. Niemi, H., Toom, A., & Kallioniemi, A. (2012). *The Miracle of Education: The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools*. Rotterdam: Sense Publishers.

5. Aho, E., Pitkänen, K., & Sahlberg, P. (2006). *Policy Development and Reform Principles of Basic and Secondary Education in Finland Since 1968*. Washington D.C.: World Bank.

6. Partanen, A. (2016). *The Nordic Theory of Everything: In Search of a Better Life*. New York: HarperCollins.

7. OECD (2013). *OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: Finland*. Paris: OECD Publishing.

8. Lonka, K. (2018). *Phenomenal Learning from Finland*. Helsinki: Edita Publishing.

9. Tirri, K., & Kuusisto, E. (2013). How Finland Serves Gifted and Talented Pupils. *Journal for the Education of the Gifted*, 36(1), 84-96.

10. Kupiainen, S., Hautamäki, J., & Karjalainen, T. (2009). *The Finnish Education System and PISA*. Helsinki: Ministry of Education.

11. Haltia, N., & Kallio, M. (2018). Student Participation and School Community in Finland. *European Journal of Education*, 53(1), 17-25.

12. Beck, T. A. (2019). *The Role of Extra-Curricular Activities in American Education*. New York: Routledge.
13. Darling-Hammond, L. (2010). *The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future*. New York: Teachers College Press.
14. Project Lead the Way (2020). *STEM Education in Action*. Indianapolis: Project Lead the Way.
15. National Honor Society (2018). *Guide to Leadership, Scholarship, and Service*. Washington, D.C.: NHS.
16. Hamilton, L. S., & Stecher, B. M. (2004). *Assessing Educational Practices in US Schools*. Santa Monica: RAND Corporation.
17. Junior Achievement USA (2021). *Entrepreneurship Education for Students: A National Perspective*. Colorado Springs: Junior Achievement.
18. Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by Design*. Alexandria, VA: ASCD.
19. Stemler, S. E., & Bebell, D. (2012). *American Education in the 21st Century: Emphasizing Creativity and Innovation*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
20. U.S. Department of Education (2019). *Integrating Technology in American Classrooms*. Washington, D.C.: U.S. Department of Education.
21. National Association of Secondary School Principals (2017). *Student Leadership Development in American Schools*. Reston, VA: NASSP.
22. Duke of Edinburgh's Award (2020). *Duke of Edinburgh's Award: Handbook for Participants*. London: Duke of Edinburgh's International Award Foundation.
23. Ofsted (2019). *Inspecting the Impact of Cultural and Creative Education*. London: Office for Standards in Education.
24. Bailey, R., Pearce, G., Winstone, N. (2015). *The Role of Extra-Curricular Activities in Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
25. Hutton, J. (2018). *Cultural Education: The Importance of Arts and Music in British Schools*. Oxford: Oxford University Press.
26. National Citizen Service (2021). *A Guide to the National Citizen Service Programme*. London: NCS Trust.
27. Office for National Statistics (ONS) (2020). *The Impact of Volunteering in Education on Youth Development*. London: ONS.
28. Kirschenbaum, H. (2010). *Education for Values: Theory and Practice in British Schools*. New York: Routledge.
29. British Council (2018). *Cultural Exchange and Education: A Study of the UK's International Exchange Programs*. London: British Council.
30. Young, M. (2016). *The Role of Project-Based Learning in UK Schools: An Analysis of Educational Outcomes*. London: Routledge.
31. Department for Education (DfE) (2019). *Extra-Curricular Activities and School Improvement*. London: DfE.

32. Федеральный государственный образовательный стандарт общего образования (ФГОС) – (2021). Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования. Министерство просвещения Российской Федерации.
33. Белкина, А.В. (2019). Проектная деятельность в современной школе: методические рекомендации. Москва: Просвещение.
34. Захарова, Л.В., & Минаев, Д.Н. (2020). Интеграция проектной деятельности в школьную программу. Педагогика и инновации, №3, 45-52.
35. Смирнов, С.А. (2018). Роль проектных методов в образовательных программах. Вестник образования, №12, 34-40.
36. Баранов, В.А. (2017). Цифровая среда в проектной деятельности школьников. Технологии в образовании, №4, 20-26.
37. Полякова, Е.М. (2021). Проектные подходы к организации внеурочной деятельности. Современное образование, №2, 11-17.
38. Фокин, А.В. (2020). Партнерство образовательных организаций и предприятий: практика и перспективы. Социум и образование, №5, 60-65.
39. Григорьева, Л.П. (2021). Проблемы и перспективы внеурочной деятельности в школах России. Вопросы педагогики, №6, 71-78.
40. Соколова, Н.И. (2019). Исторические аспекты развития культурно-досуговой деятельности в российских школах. Культура и общество, №8, 25-30.
41. Национальная образовательная инициатива "Наша новая школа" (2010). Программа развития внеурочной деятельности и проектного обучения. Министерство образования и науки Российской Федерации.
42. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы
42. Ким, Н. (2020). Цифрлық технологияларды оқытуда қолдану: Жобалық тәсіл негізінде. Білім беру технологиялары журналы, №2, 35-41 бет.
43. Бектемірова, Н. (2019). Қазақстан мектептеріндегі жобалық оқыту әдістері. Қазақ білім академиясының хабаршысы, №5, 45-53 бет.
44. Жұмағұлова, С. (2018). Жобалық оқыту: Теория және практика. Алматы: Қазақ университеті.
45. Құсайынов, А. (2019). Педагогтардың кәсіби құзыреттерін дамытудағы жобалық әдістің рөлі. Білім әлемі, №7, 50-56 бет.
46. Асылбекова, Г. (2021). Қазақстандағы цифрлық білім беру: мәселелері мен мүмкіндіктері. Цифрлық білім және қоғам журналы, №3, 25-32 бет.
47. Маслоу, А. Х. Мотивация и личность. – М.: Смысл, 2008
48. Харутюнц, Э.А. Проектная деятельность студентов: учебное пособие. – М.: Академический проект, 2006
49. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 2006
50. Селевко, Г.К. Технологии педагогического проектирования. – М.: Народное образование, 2005
51. Смирнова, И.А. Проектная деятельность учащихся: методика организации. – М.: АРКТИ, 2006

ҚОСЫМША

Қосымша 1

Абай облысы білім басқармасының «Электротехника колледжі» КМҚК, арнайы пәндер оқытушысы Шынарбек Шыңғыс Әбілұлының тәжірибесінен

«Үнемді тұтыну» жобасы

Жоба авторы:

Шынарбек Шыңғыс Әбілұлы Абай облысы білім басқармасының «Электротехника колледжі» КМҚК, арнайы пәндер оқытушысы

Жоба мүшелері:

Экология және еңбек фракциясы – Мукашев Бекнұр Маратұлы, ЭО-433к.

Мәдениет және өнер фракциясы – Нұрлан Нұрай, СИБ-422к.

Ақпарат фракциясы – Даулетбаева Инабат Еркінқызы, АУП-322к.

Спорт және салауатты өмір салты фракциясы – Құмарұлы Расул, АУП-434к.

Жоба өзектілігі:

«Үнемді тұтыну» жобасының мақсаттары мен міндеттері «Біртұтас тәрбие» бағдарламасына сәйкес келеді. Тұлғаны қалыптастыруға бағытталған күнделікті өткізілетін іс-шараларда үнемді тұтыну тақырыбы қамтылған. «Үнемді тұтыну» жобасына көшудің негізгі өзектілігі энергияны тұтыну бойынша күнделікті табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру және энергия үнемдеу, энергия тиімділігін арттыру болып табылады.

Жоба мақсаты:

Өскелен ұрпақтың бойында экологиялық сана, орнықты өмір салтын қалыптастырып, энергия үнемді пайдаланудың өзекті мәселелеріне назар аударту. Студенттерді энергия үнемдеудің қарапайым қағидаларына баули отырып, инновациялық жобаларды зерттеу кезінде шығармашылық қабілеттерін паш ету. Студенттерді табиғи ресурстарды үнемдейтін санаға тәрбиелеп, ұлттық құндылықтарымызды дәріптеу.

Жоба міндеттері:

1. Үнемді тұтыну ұғымы туралы түсінікті кеңейту;
2. Өмірге ұтымды көзқарасты түсінуді қалыптастыру;
3. Студенттерді ресурс үнемдеу санасында тәрбиелеу;
4. Студенттер назарын энергияны үнемді пайдалануға аудару;
5. Энергия үнемдеудің қарапайым қағидаларын зерттеуге ынталандыру;
6. Жоба шеңберінде ұлттық құндылық дағдыларын дамыту үшін жағдай жасау.

Жобаның мақсатты аудиториясы:

Электротехника колледжінің қызметкерлері мен студенттері

Жобаның стратегиялық серіктесі:

«Біріккен ЭнергоСервистік Компаниясы» АҚ әріптестік негізінде жоба жүзеге асырылады.

Жобаны іске асыру қадамдары:

1. Әлеуметтік сауалнама. Топ сағаты
2. «Энергия үнемдеуші дағдылар» челленджі
3. Энергия тиімділігі картасы
4. «Энергияны үнемде - өзіне сыйлық жаса» акциясы
5. Энергия үнемдеу жөніндегі кеңес
6. «Энергия үнемдеу студенттер көзімен» байқауы
7. Студенттерге арналған электр қауіпсіздігі

Жобаның әр қадамдарын бастамас бұрын «*Күй күмбірі*» іс-шарасы өткізіледі.

«Күй күмбірі» іс-шарасының мақсаты:

Студенттерді отан сүйгіштікке тәрбиелеу, ұлттың мәдени мұрасын сақтау және тарату, дәуірлік аспап – домбырада ойнауды кеңінен насихаттау.

Өткен дәуірдің ұлы күйшілері: Құрманғазы, Дәулеткерей қазақ халқының дүниетанымын, сезімін, арман-тілегін домбыра үнімен бейнелеген. Олардың дәстүрін бүгінгі ұрпаққа жалғастыру мақсатында қазақтың сұлу да еркін даласының шексіз кеңістігінен сыр шертетін ғажап күйлер таңдалынып алынды.

1. Адай
2. Балбырауын
3. Аққулар
4. Көңіл толқыны
5. Дауылпаз
6. Саржайлау
7. Ақбай

Күтілетін нәтиже:

- электр энергиясына күнделікті ұқыпты қарап, тұтынады;
- энергия үнемді пайдаланудың өзекті мәселелерін шешу арқылы әлеуметтік дағдыларды дамытады;
- студенттер арасында энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру бойынша хабардарлық мәртебесін бағалауға мүмкіндік береді;
- үнемді тұтыну бойынша инновациялық жобаларды зерттеу кезінде қабілеттерін көрсетіп, болашаққа ұтымды көзқарасты, тұрақты түсінуді қалыптастырады.

1 ҚАДАМ

ӘЛЕУМЕТТІК САУАЛНАМА. ТОП САҒАТЫ

Мақсаты: энергия үнемдеу жолдарын анықтау, танымал ету және жалпы күнделікті өмірде үнемдеуді студенттер арасында насихаттау.

«Энергия үнемдеу туралы не білеміз?» сауалнама

Қыркүйек

«Энергияны үнемдеу және студенттер: үнемдеп үйренеміз» топ сағаты

Қазан, ақпан

2 ҚАДАМ

«ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУШІ ДАҒДЫЛАР» ЧЕЛЛЕНДЖІ

Мақсаты: халықаралық энергия үнемдеу күнін өткізуге орайластырылған және студенттерді ресурс үнемдеу санасында тәрбиелеуге бағытталған челленджді өткізу.

11 қараша энергия үнемдеу күні

3 ҚАДАМ

ЭНЕРГИЯ ТИІМДІЛІГІ КАРТАСЫ

Мақсаты: энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы бірыңғай инновациялық жобалардың тізбесін құру.

22 желтоқсан энергетиктер күні

4 ҚАДАМ

«ЭНЕРГИЯНЫ ҮНЕМДЕ - ӨЗІНЕ СЫЙЛЫҚ ЖАСА» АКЦИЯСЫ

Мақсаты: энергия тұтынуды үнемдеуге, ресурстарды ұқыпты қарауға негізделген бастама. Студенттер жарық пен электр құрылғыларын үнемді пайдаланып, бір айлық көрсеткішін көрсету.

Үздік нәтижеге

Наурыз

5 ҚАДАМ

ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУ ЖӨНІНДЕГІ КЕҢЕС

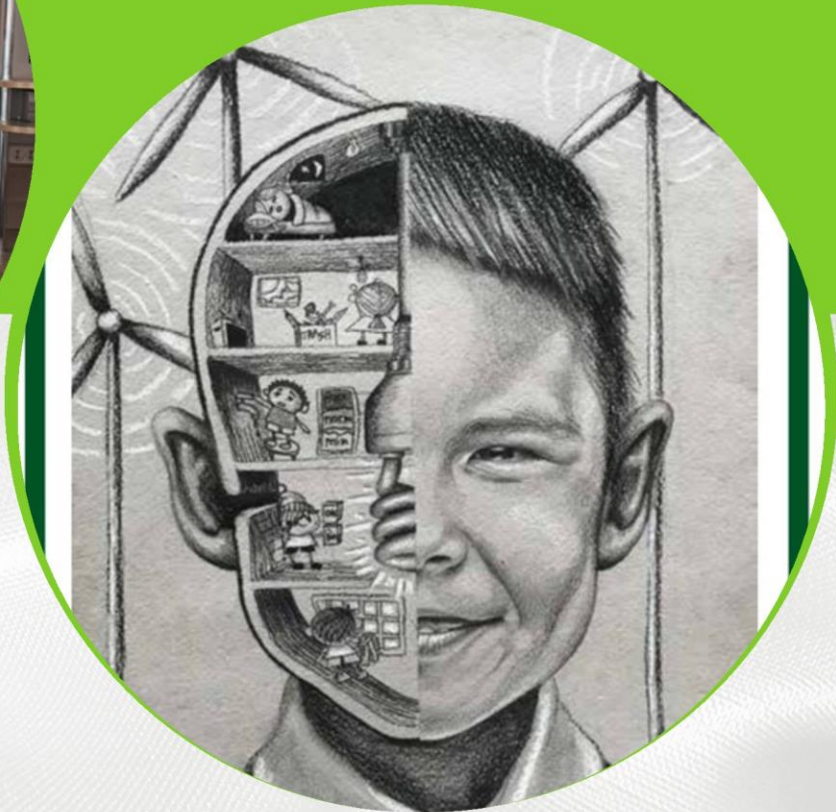
Мақсаты: энергия үнемдеу және электр қуатын төлеу шығындарын азайтуға мүмкіндік беретін кеңестерді әлеуметтік желілерде жариялау.

2024-2025 оқу жылында
#энергияүнемдеукеңестері

6 ҚАДАМ

«ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУ СТУДЕНТТЕР КӨЗІМЕН» БАЙҚАУЫ

Мақсаты: студенттердің жас ерекшеліктеріне қарай жасанды интеллекті пайдаланып инновациялық жұмыстарды жасау және сурет байқауын өткізу.

2024-2025 оқу жылының

1 және 2 семестрінде

#энергияүнемдеустуденттеркөзімен

7 ҚАДАМ

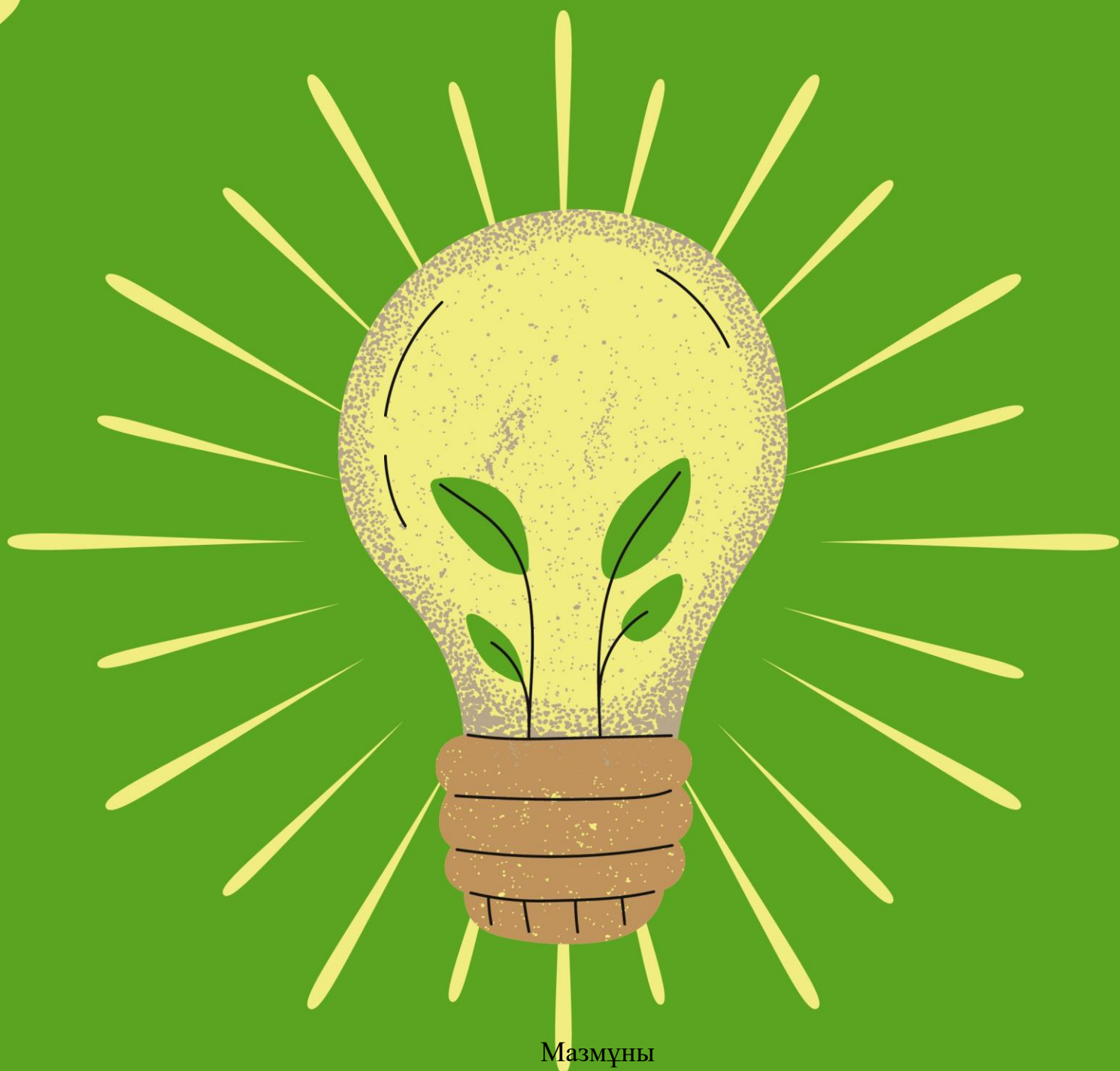
СТУДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ЭЛЕКТР ҚАУІПСІЗДІГІ

Мақсаты: студенттерді үйдегі және жатақханадағы электр қауіпсіздігі үшін арнайы қағидалармен таныстыру. Электр қауіпсіздігі бойынша ақпарат беру.

**2024-2025 оқу жылында
#электрқауіпсіздігі**

ШАҒЫН ҚАДАМДАР ҮЛКЕН ЖЕТІСТІКТЕР АЛЫП КЕЛЕДІ!

Мазмұны

Кіріспе.....	3
1 Жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша халықаралық және отандық тәжірибе	5
2 Мәдени-демалыс саласын ұйымдастырудың инновациялық дамуындағы жобалық тәсілдің рөлі	20
3 Жобалық тәсіл арқылы білім алушылардың мәдени-демалыс қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	29
Қорытынды.....	69
Пайдаланған әдебиеттер тізімі.....	70
Қосымша.....	73

ЖОБАЛЫҚ ТӘСІЛ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МӘДЕНИ-
ДЕМАЛЫС ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР

Басуға 7. 11 .2024. ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.

Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 5.

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Мәңгілік ел даңғылы, 8, «Алтын Орда»
БО, 15-қабат